наша свабода
№132(219) ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

5 СНЕЖНЯ 2001 года СЕРАДА
Адрас: 220123, г.Мінск, а/с 103
тэл. 284-36-53
E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by
http://www.svaboda.com
КОШТ СВАБОДНЫ

ВЕСТКІ

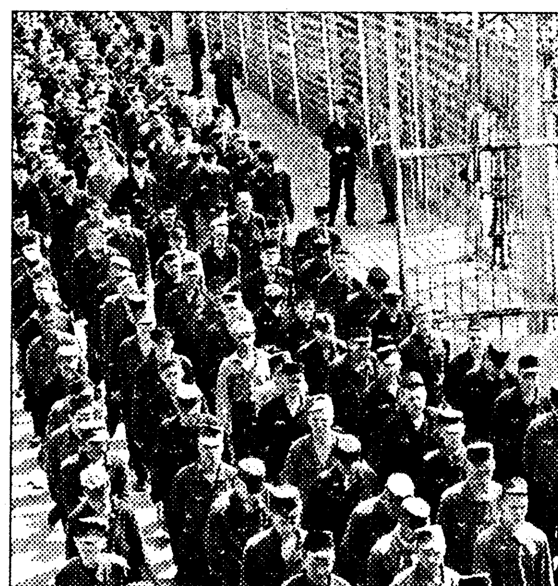

Камп'ютэрызацыя калоніяў

Медустановы, што знаходзяцца ў сістэме Камітэта выканання пакаранняў міністэрства ўнутраных справаў, атрымалі па лініі АБСЕ і Праграмы навучання і доступу ў інтэрнэт некалькі камп'ютэраў і адмысловую базу дадзеных. Тут будуць фіксавацца ўсе выпадкі захворванняў асуджаных, што дасць магчымасць выявіць агульную карціну стану здароўя тых, хто знаходзіцца за кратамі. Апрача таго, мяркуецца стварыць некалькі камп'ютэрных класаў для зняволеных падлеткаў.

Ракавыя наступствы Чарнобыля

У межах сумеснага беларуска-украінска-амерыканскага праекту «Даследаванне рака шчытападобнай залозы ў жыхароў Беларусі і Украіны пасля Чарнобыльскай аварыі» было выяўлена, што гэтая хвароба сярод пацярпелых ад радыяцыі беларусаў сустракаецца ў 5 чалавек на тысячу.

Помнік «Тарасу на Парнасе»

У Гарадку, што на Віцебшчыне, адкрыўся помнік вядомаму твору беларускай літаратуры — паэме «Тарас на Парнасе». Мемарыяльная кампазіцыя з'явілася тут невыпадкова. Паводле адной з версіяў, аўтарства «Тараса на Парнасе» належыць ураджэнцу Гарадоччыны Канстанціну Вераніцыну.

У музеі Нацбанку

Абноўленая экспазіцыя адкрылася ў музеі Нацыянальнага банку Беларусі. Гэта прымеркавана да 80-годдзя беларускай банкаўскай сістэмы. 3 снежня 1921 года Саўнаркамам была прынята пастанова аб стварэнні Беларускай канторы дзяржаўнага банку. У гэтым музеі 3 000 экспанатаў. Тут прадстаўленыя грашовыя банкноты, манеты, аблігацыі і ашчадныя кніжкі розных часоў, а таксама скарбы, знойдзеныя ў Беларусі.

Сямейны авіятарыф

Нацыянальная кампанія «Белавія» на перыяд з 16 снежня 2001 года да 16 студзеня 2002 года ўводзіць для пасажыраў сямейны тарыф. Зніжкі – для сем'яў, якія купяць два ці болей квіткоў. Адно што гэты тарыф будзе дзейнічаць на рэйсы ў тыя краіны, якія карыстаюцца найбольшай папулярнасцю ў беларускіх турыстаў.

Выстава лялек

4 снежня ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва адкрылася выстава «Лялечныя хронікі», якая будзе працаваць да Каляды. Тут можна будзе пабачыць самыя розныя лялькі з прыватных калекцыяў.

НАДВОР'Е

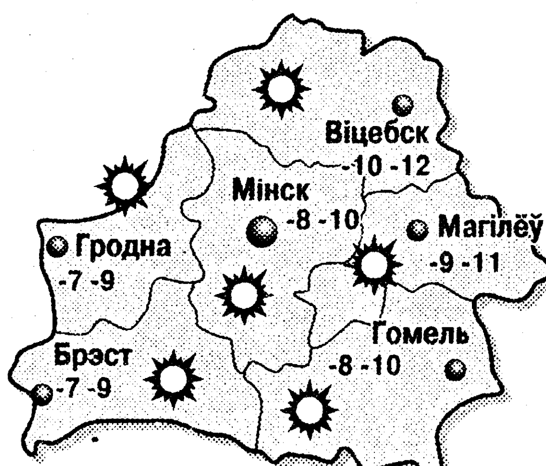

Крыніца: www.gismeteo.ru

Курс наяўнага даляра на «чорным рынку» 1570

Маладыя сацыял-дэмакраты ідуць

Установчы сход грамадскай арганізацыі «Маладыя сацыял-дэмакраты» (МСД) прайшоў 2 снежня ў Мінску. У ім удзельнічалі каля 80 чалавек, якія прадстаўлялі структуры арганізацыі з усёй Беларусі.

Грамадская арганізацыя «Маладыя сацыял-дэмакраты» дзейнічае з кастрычніка 1990 года як крыло Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Народная Грамада), а цяпер вырашыла стаць самастойнай структурай. На сходзе быў прыняты статут новай арганізацыі і адбыліся выбары яе кіраўніцтва. На пасаду старшыні балатаваліся тры кандыдаты — Павел Гормаш (ён на чале МСД з 1999 года), Ігар Дудзін і Марына Азаронак. Апошняя лічыцца прыхільніцай большай самастойнасці і незалежнасці арганізацыі ад старшых таварышаў па БСДП (НГ). У выніку галасавання яна і абрана старшынёй МСД (51% галасоў). Гормаш і Дудзін сталі намеснікамі кіраўніка арганізацыі.

У інтэрв'ю БелаПАНу Марына Азаронак сказала, што за мінулыя гады арганізацыя пасталела і адчувае ў сабе сілы самастойна займацца праблемамі моладзі, кансалідаваць вакол сябе тую яе частку, якой блізкія ідэі сацыял-дэмакратыі. Марына Азаронак таксама заявіла, што МСД не адмаўляецца ад супрацоўніцтва з БСДП (НГ).

На працягу аднаго месяца будзе вырашана пытанне аб накіраванні дакументаў на рэгістрацыю арганізацыі «Маладыя сацыял-дэмакраты» ў міністэрства юстыцыі Беларусі.

Генадзь БАРБАРЫЧ

Паміраюць кіраўнікі БТ

3 снежня каля 11 гадзін раніцы раптоўна памёр 44-гадовы намеснік старшыні Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Беларусі па эканоміцы і фінансах Анатоль Вашкевіч.

Паводле звестак БелаПАНу, Вашкевіч быў шпіталізаваны раніцай з дому з дыягназам «вострая каранарная недастатковасць», але ўрачы аказаліся бяссільныя. За няпоўныя тры месяцы гэта другая смерць кіруючага супрацоўніка НДТРК. 6 верасня, за некалькі дзён да прэзідэнцкіх выбараў, памёр 55-гадовы старшыня Нацыянальнай тэлерадыёкампаніі Валерый Скварцоў, які папрацаваў на гэтай пасадзе крыху больш за паўтара месяца.

Дзмітрый УЛАСАЎ

Лукашэнку паклічуць у суд?

Беларускі кіраўнік мае някепскі шанц стаць сведкам на судзе па забойстве расійскага генерала Льва Рохліна. Як паведаміў у панядзелак Анатоль Кучарэна, адвакат галоўнай абвінавачанай па гэтай справе – былой генеральшы Тамары Рохлінай, ён мае сур'ёзны намер запрасіць на суд Аляксандра Лукашэнку.

Нагадаем, што беларускі кіраўнік неаднаразова казаў прэсе, што ведае пра магчымае забойства Льва Рохліна. Больш за тое, генерала забілі літаральна напярэдадні яго візіту ў Мінск.

Новае судовае разбіральніцтва па забойстве «героя» чачэнскай вайны Л.Рохліна пачалося ў Нара-Фамінскім раённым судзе.

Заканчэнне на стар.3

Паўэл крытыкуе Беларусь

У Бухарэсце (Румынія) учора скончылася двухдзённае паседжанне міністраў замежных справаў краінаў-чальцоў Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе. Кіравалі сходам дзейны старшыня АБСЕ, міністр замежных справаў Румыніі Мірча Джаана. Беларусь на форуме прадстаўляў міністр замежных справаў Міхаіл Хвастоў.

Савет міністраў замежных справаў АБСЕ сабраўся дзевяты раз для таго, каб абмеркаваць надзённыя праблемы, а таксама юрыдычна аформіць пераход паўнамоцтваў старшыні ад Румыніі да Партугаліі. Тэрмін кіраўнічых паўнамоцтваў Бухарэста ў АБСЕ заканчваецца 1 студзеня 2002 года.

Па выніках сустрэчы была прынятая Дэкларацыя міністраў, а таксама шырокафарматны План дзеянняў па барацьбе з тэрарызмам, які атрымаў назву Бухарэсцкага. Мірча Джаана заявіў з нагоды закрыцця сустрэчы, што яна прадэманстравала еднасць усяго АБСЕ.

На сустрэчы ў Бухарэсце выступіў дзяржаўны сакратар ЗША Колін Паўэл. У сваёй прамове, прысвечанай барацьбе з тэрарызмам, ён закрануў і беларускае пытанне. Вось частка ягонай прамовы, прысвечанай нашай краіне, што перадало радыё «Свабода»: «Прэзідэнцкія выбары ў Беларусі не адпавядалі міжнародным стандартам. Урад Беларусі праігнараваў рэкамендацыі АБСЕ датычна ўмоваў, якія павінны быць выкананыя, каб выбары былі свабоднымі і справядлівымі. Вельмі шкада, што ўрад Беларусі працягвае дзейнічаць так, што ў выніку краіна застаецца па-за межамі агульнаеўрапейскага палітычнага жыцця... Мы будзем працягваць нашу працу з краінамі-сябрамі АБСЕ, каб падтрымаць развіццё сапраўдных дэмакратычных інстытутаў і моцнай грамадзянскай супольнасці ў Беларусі».

Апроч таго, учора ў Бухарэсце мусіла вырашыцца пытанне пра новага кіраўніка кансультатыўна-назіральнай місіі АБСЕ ў Беларусі. Сённяшні кіраўнік, амбасадар Ханс-Георг Вік знаходзіцца на гэтай пасадзе амаль чатыры гады і нядаўна выказаўся за сваю замену. Аднак на момант здачы нумару ў друк імя новага прадстаўніка АБСЕ ў Мінску так і не было вядомае. Паводле некаторых звестак, гэта таксама будзе прадстаўнік Германіі, у рангу амбасадара. Дарэчы, днямі Х.-Г. Вік паведаміў, што ягоны пераемнік можа з'явіцца ў Мінску ўжо 10 снежня.

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Барадзін пахавае беларускі рубель

Па ягоным прагнозе – у 2002 годзе

Дзяржсакратар Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі Павел Барадзін не выключае, што ўжо ў наступным годзе ў абедзвюх краінах будзе ўведзены адзіны плацёжны сродак. 3 снежня на прэс-канферэнцыі ў Маскве ён выказаў меркаванне, што адзіная грашовая адзінка будзе ўведзена ўжо «з 2003-га, а, магчыма, і з 2002 году».

На думку Барадзіна, паведамляюць расійскія СМІ, многія праблемы Саюзнай дзяржавы не знаходзяць сёння рашэння «з-за адсутнасці нарматыўна-прававой базы». Гэты недахоп, лічыць дзяржсакратар, павінен будзе ліквідаваць двухпалатны саюзны парламент, выбары ў які плануецца правесці ў наступным годзе.

Тэме маючых адбыцца выбараў будзе прысвечана пасяджэнне Вышэйшага дзяржаўнага савету Саюзнай дзяржавы, якое запланавана на 26 снежня.

Барадзін назваў Саюз Расіі і Беларусі «станавым хрыбтом для ўзнаўлення унікальнай эканамічнай прасторы, якой з'яўляўся Савецкі Саюз». На пытанне, ці не перашкодзяць яго працы на пасадзе дзяржсакратара Саюзнай дзяржавы выклікі на допыты ў пракуратуру Жэневы, Барадзін адказаў: «Я даўно туды не езджу, і ніхто мяне там не ўспамінае».

Аляксей АРЭШКА

СУД

«Саюзны» іск

Рэдакцыя газеты Парламенцкага сходу Саюзу Беларусі і Расіі (ПС СБР) «Союзное вече», як юрыдычная асоба і суб'ект гаспадарання Расійскай Федэрацыі, мае намер падаць судовы іск на Пастаянны камітэт Савета міністраў Саюзнай дзяржавы за неперапыннае сродкаў з саюзнага бюджэту. Пра гэта паведамляе РІА «Новости» са спасылкай на прэс-службу Галоўнага ўпраўлення інфармацыйна-аналітычнай працы і сувязей з грамадскасцю сакратарыята Парламенцкага сходу. «Гэта можа прывесці як да адміністрацыйнай, так і да крымінальнай адказнасці службовай асобы (кіраўніка ведамства)», — сказалі ў прэс-службе.

Юрый ПАЦЁМКІН

Помста студэнтам

3 снежня ў Вярхоўным судзе Беларусі абвешчана рашэнне па іску міністэрства юстыцыі да грамадскай арганізацыі «Задзіночанне беларускіх студэнтаў». Суд прызнаў правамерныя чатыры з пяці вынесеных міністэрствам у адрас гэтага грамадскага аб'яднання папярэджанні і задаволіў іск, прыняўшы рашэнне аб ліквідацыі ЗБС.

Кіраўнік ліквідаванай арганізацыі Крысціна Сідун лічыць, што падчас суду юрыстамі, якія прадстаўлялі інтарэсы ЗБС, была пераканаўча даказана неабгрунтаванасць прэтэнзій мінюста. Паводле яе словаў, нават пракурор у сваім заключным выступленні 30 лістапада заявіў аб безгрунтоўнасці чатырох і абгрунтаванасці толькі аднаго папярэджання. На думку Сідун, «такім чынам выконваюцца ўказанні Лукашэнкі, які помсціць студэнтам і рэктарам за тое, што студэнцтва на прэзідэнцкіх выбарах галасавала ў асноўным супраць яго». «З ВНУ выключаюцца найбольш актыўныя студэнты — члены нашай арганізацыі, некаторых высяляюць з інтэрнатаў, здымаюцца рэктары, узмацняецца жорсткасць унутранага распарадку. Аднак адмена рэгістрацыі не можа спыніць дзейнасці арганізацыі. Сябрамі застаюцца яе члены, якія будуць увасабляць у жыццё свае перакананні», — заявіла Сідун і паведаміла, што ў найбліжэйшы час адбудзецца ўстаноўчы сход новай студэнцкай арганізацыі і ў мінюст будуць пададзены дакументы на яе рэгістрацыю.

Генадзь БАРБАРЫЧ

«Мыльнае» следства

Рэчыцкая міжраённая пракуратура яшчэ на два месяцы падоўжыла тэрмін папярэдняга следства па крымінальнай справе аб зняважэнні і паклёпе на адрас прэзідэнта Беларусі з боку мясцовай жыхаркі Наталлі Брэль. Пра гэта 3 снежня БелаПАНу паведаміў адвакат абвінавачанай Дзмітрый Іванішка.

30 жніўня аспірантка Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Наталля Брэль павіншавала прэзідэнта з днём нараджэння, перадаўшы яму праз прадстаўнікоў мясцовых уладаў скрынку з прадметамі, якія, на яе думку, становяцца для беларусаў неабходнымі. У падарунку, у прыватнасці, знаходзіліся вяроўка і мыла. Па дадзеным факце пракуратура ўзбудзіла крымінальную справу, абвінаваціўшы Наталлю Брэль у паклёпе і зняважэнні кіраўніка дзяржавы. Аднак нягледзячы на тое, што з моманту ўзбуджэння крымінальнай справы прайшло ўжо тры месяцы, следства ніяк не можа адважыцца назваць падэрпелага па справе. З гэтай нагоды тэрмін следства падоўжаны да канца студзеня 2002 года.

Ірына ШАНЦАВА

ЗДАРЭННІ

Па-за зводкамі ДАІ

Службовы аўтамабіль Брэсцкага аблвыканкама насмерць збіў мужчыну, асоба якога дагэтуль не высветлена.

Паводле звестак БелаПАНу, дарожна-транспартнае здарэнне адбылося каля 18 гадзін 2 снежня блізу прыпынку «Хабы» на трасе Мінск—Брэст у Брэсцкім раёне. Добра апрануты мужчына (на выгляд 50-55 гадоў) ростам каля 170 см нібыта не ў належным для гэтага месцы пераходзіў дарогу, не быў заўважаны кіроўцам і смяротна траўмаваны.

Інфармацыя пра ДТЗ не трапіла ў міліцэйскія зводкі. У ДАІ УУС Брэсцкага аблвыканкама адмаўляюцца даваць каментары, спасылаючыся на тайну следства. Паводле неафіцыйнай інфармацыі, гэта быў аўтамабіль кіраўніка вобласці Васіля Далгалёва, аднак невядома, ці знаходзіўся ён сам у гэты час у салоне.

У траўні 2000 года службовы аўтамабіль «вольва», у якім знаходзіўся Далгалёў, насмерць збіў 33-гадовую настаўніцу з Жабінкі Ірыну Панасюк. ДТЗ адбылося ў раёне вёскі Тэльмы Брэсцкага раёна, дзе хуткасць руху абмежавана 70 кіламетрамі ў гадзіну. Тады пракуратура Брэсцкага раёна ўзбудзіла, а потым закрыла крымінальную справу. Следства прыйшло да высновы аб вінаватасці жанчыны. Бацькам загінуўшай праз суд давялося дамагацца пакрыцця маральнай страты, паколькі няпоўнагадовая дачка Панасюк пасля смерці маці засталася сіратой.

Валянціна КАЗЛОВІЧ

СКАРГА

У Міжнародны суд па правах чалавека

3 снежня былыя кіраўнікі Гомельскага дзяржаўнага медінстытута прафесар Юрый Бандажэўскі і дацэнт Уладзімір Раўкоў, асуджаныя ваеннай калегіяй Вярхоўнага суда Беларусі да васьмі гадоў пазбаўлення волі за хабарніцтва, падалі скаргі ў Камітэт па правах чалавека, бюро вярхоўнага камісара ААН па правах чалавека (Жэнева) і ў Міжнародны суд па правах чалавека (Страсбург). У скаргах, якія рыхтавалі адвакаты асуджаных, гаворыцца пра тое, што ў дадзенай крымінальнай справе маюцца істотныя парушэнні крымінальна-працэсуальнага заканадаўства, якія перашкодзілі ўсебакова, поўна і аб'ектыўна даследаваць абставіны справы.

Адвакат Дзмітрый Іванішка, у прыватнасці, зазначае, што яго падабаронны Уладзімір Раўкоў быў гвалтам змушаны да дачы паказанняў і тлумачэнняў праз пагрозы і іншыя супрацьзаконныя меры. Як паведамляе абарона, большасць сведкаў — бацькі абітурыентаў, якія нібыта перадавалі хабар, — далі паказанні, што супраць іх прымяняўся псіхалагічны і іншы ціск з боку следства.

Асаблівую ўвагу абарона звяртае на неаказанне Раўкову своечасовай медыцынскай дапамогі, што справакавала яго на правядзенне дзвюх галадовак, а таксама істотна пагоршыла стан здароўя. Аналагічныя праблемы мае і прафесар Бандажэўскі. Усяго адвакат Раўкова ўзгадвае больш за 30 пунктаў парушэнняў правоў свайго падабароннага падчас як папярэдняга, гэтак і судовага следства.

Ірына ШАНЦАВА

ЛІЧБЫ

Скажоная статыстыка?

У Магілёўскай вобласці працягвае расці ўдзельная вага стратных прадпрыемстваў. Паводле звестак на 1 кастрычніка, такімі былі 669 прадпрыемстваў, ці 44,9% ад агульнай іх колькасці. У той жа час на 1 кастрычніка 2000 года гэты паказчык складаў 27,1%. Рэнтабельнасць рэалізаванай прадукцыі знізілася з 4,6% у студзені-верасні 2000 года да 2,5% у студзені-верасні 2001 года.

Кіраўнікі вобласці неаднаразова заяўлялі, што аб'ектыўных прычын для пагаршэння сітуацыі няма. Таму прынята рашэнне на найбліжэйшым пасяджэнні аблвыканкама заслухаць інфармацыю аб суб'ектах гаспадарання, якія падаюць скажоныя статыстычныя справаздачы сваёй эканамічнай дзейнасці.

Канстанцін УВАРАЎ

У Беларусі ўсё больш праведнікаў

Пасольства Ізраіля ў Беларусі правяло 3 снежня чарговую цырымонію ўшанавання праведнікаў народаў свету — людзей, якія ў гады Другой сусветнай вайны ратавалі габрэяў ад расправы фашыстаў на акупіраваных тэрыторыях.

Высокага звання, прысуджэннем якога займаецца спецыяльная камісія Ізраільскага мемарыяльнага інстытута катастрофы і гераізму еўрапейскага габрэйства «Яд Вашэм», уганараваны на гэты раз 18 грамадзян Беларусі. Сярод лаўрэатаў — жыхары Брэста, Бабруйска, Гродна, Мінскай, Гродзенскай і Магілёўскай абласцей. Ім уручаны дыпломы і ганаровыя медалі, а імёны гэтых жыхароў Беларусі будуць занесены на Сцяну пашаны ў Ерусаліме. Камплекты ўзнагарод беларускім праведнікам народаў свету ўручыў пасол Ізраіля Марцін Пелед-Флэкс. «Мы вітаем вашую смеласць і схіляемся перад вашым гуманізмам, — заявіў дыпламат, звяртаючыся да праведнікаў. — Народ Ізраіля і дзяржава Ізраіль будуць заўсёды ўдзячныя вам».

Нагадаем, што цырымонія ўшанавання праведнікаў народаў свету, раней запланаваная пасольствам Ізраіля на 12 верасня 2001 года, была адменена без тлумачэння прычын. Паводле неафіцыйных звестак, адмена мерапрыемства адбылася пасля тэрарыстычных актаў у ЗША 11 верасня.

На сённяшні дзень звання «Праведнік народаў свету» ўганараваныя каля 400 жыхароў Беларусі.

Юрый ШЫРОКІ

Антынаркатычная ідэя

3 снежня ў Мінску, на плошчы Бангалор, прайшоў пікет супраць наркотыкаў пад лозунгам: «Скажы наркотыкам «не»!». Акцыю арганізавала Вольга Спай, якая скончыла ў Маскве Міжнародную школу падрыхтоўкі антынаркатычных лектараў. Мэтай гэтага і наступных пікетаў, якія з канца снежня будуць праводзіцца кожную суботу ў 12 гадзін, з'яўляецца стварэнне ў грамадстве «антынаркатычнай ідэі».

«Кожны чалавек задумваўся над тым, што наркотыкі — гэта кепска. Мы даем магчымасць яму выказацца на гэтую тэму і прыняць рашэнне супрацьстаяць наркаманіі. Адкрытае выказванне сваёй пазіцыі і абмеркаванне праблем, звязаных з наркотыкамі, запатрабавана грамадствам», — заявіла Вольга Спай.

Паводле яе словаў, праз паўгода распачне сваю дзейнасць грамадская арганізацыя «Не — наркотыкам», якая будзе займацца прафілактыкай наркаманіі ў Беларусі праз правядзенне пікетаў і лекцый.

Лавінія АРЭШКА

ІНІЦЫЯТЫВА

Інтэрнацыяналізацыя адукацыі

3 снежня ў Мінску на базе Рэспубліканскага інстытута вышэйшай школы (РІВШ) пачала працу двухдзённая міжнародная канферэнцыя «Інтэрнацыяналізацыя вышэйшай адукацыі Беларусі ў кантэксце пашырэння Еўрапейскага Саюзу».

Яе арганізатарамі з'яўляюцца РІВШ і Еўрапейскі гуманітарны універсітэт. У мерапрыемстве бяруць удзел эксперты з краін Заходняй, Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, СНД, а таксама кіраўнікі беларускіх ВНУ, прадстаўнікі міністэрства адукацыі Беларусі, дэпутаты Нацыянальнага сходу. Падчас канферэнцыі ўдзельнікі абмяркуюць пытанні нацыянальнай сістэмы забеспячэння якасці адукацыі ў вышэйшай школе, лібералізацыі вышэйшай адукацыі ў Беларусі, падрыхтоўкі бакалаўраў і магістраў, а таксама ўвядзення крэдытна-модульнай сістэмы арганізацыі навучальнага працэсу. Вынікам сустрэчы стане праект канцэпцыі інтэрнацыяналізацыі вышэйшай адукацыі Беларусі.

Вольга АСІПЕНКА

Небяспечны лёд

2 снежня падчас патрулявання свайго ўчастка старшы лейтэнант Андрэй Емяльянаў на набярэжнай ракі Свіслач каля дома № 8 па вул.Старажоўскай пачуў крыкі аб дапамозе дзіцяці, што правалілася ў палонку. Звязаўшы свой шалік і шалік, узяты ў прахожага, Емяльянаў падабраўся да палонкі і кінуў канец імправізаванага каната хлопчыку. 12-гадовага Юрыя выцягнулі з вады і неадкладна даставілі ў бальніцу. А вось маладога чалавека, які вырашыў перайсці Свіслач па лёдзе ў 21 гадзіну насупраць дома № 4 па вул.Камуністычнай выратаваць не ўдалося, ён патануў. Дарэчы, 26 лістапада ў гэтым жа месцы таксама тануў мужчына, але быў выратаваны міліцыянерамі Цэнтральнага раёна Мінска.

Лавінія АРЭШКА

ВОЙСКА

Першы выпуск Школы прапаршчыкаў

У Школе прапаршчыкаў міністэрства абароны Беларусі 2 снежня адбыўся першы выпуск 247 вайскоўцаў-навучэнцаў: камандзіраў танкавых і мотастралковых узводаў, спецыялістаў па рамонту аўтатрактарнай тэхнікі, начальнікаў складаў і г.д.

Школа прапаршчыкаў, размешчаная ў гарадскім пасёлку Печы Мінскай вобласці, была ўтворана 1 чэрвеня гэтага года на базе 114-га гвардзейскага вучэбнага мотастралковага палка па ініцыятыве міністра абароны Леаніда Мальцава. Яна заклікана ліквідаваць хранічны недахоп камандзіраў найніжэйшага звяна. Школа ўключае ў сябе тры вучэбныя роты. На працягу пяці месяцаў тут рыхтуюць спецыялістаў па 13 ваенна-ўліковых спецыяльнасцях.

Ва ўрачыстай цырымоніі першага выпуску ўзяў удзел міністр абароны генерал-палкоўнік Леанід Мальцаў. Ён заявіў, што «школа прапаршчыкаў — гэта адно са звёнаў рэфармавання, якое пачало рэальна працаваць».

Юрый КАСЬЯНАЎ

Зламыснікі з агнём

На мінулым тыдні ў Брэсцкай вобласці учынены шэсць наўмысных падпалаў асабістай і дзяржаўнай маёмасці.

Так, паводле звестак абласнога ўпраўлення міністэрства па надзвычайных сітуацыях, у вёсцы Дзятлавічы Лунінецкага раёна невядомыя падпалілі нежылы дом. У Баранавічах падпалілі дзверы ў кватэры індывідуальнага прадпрымальніка. У вёсцы Сталовічы Баранавіцкага раёна ў мінулыя выхадныя згарэлі 1,5 тоны сена ў асабістай гаспадарцы пенсіянера. Гэтакая ж гісторыя адбылася ў вёсцы Залессе Драгічынскага раёна, аднак тут падпальшчык устаноўлены і затрыманы. Ён падпаліў стог сена ў двары свайго бацькі, у выніку чаго згарэлі паўтары тоны. Праз гадзіну згарэла калгасная скірда непадалёк ад гэтай жа вёскі — агонь знішчыў 10 тон сена. Ва ўчыненні другога падпалу падазраецца той жа мужчына.

Як зазначаюць ва Упраўленні МНС, апошнім часам у Брэсцкай вобласці пачасціліся выпадкі наўмысных падпалаў: штотыднёва фіксуецца 6-7 такіх выпадкаў.

Валянціна КАЗЛОВІЧ

Перспектывы Байнета

Органы дзяржаўнай улады і кіравання Беларусі павінны перайсці ад палітыкі развіцця асобных галін — сувязі, камп'ютэрызацыі і інфарматызацыі — да адзінай дзяржаўнай палітыкі развіцця інфармацыйна-тэлекамунікацыйнай сферы. Такое адно з палажэнняў выніковага дакумента Трэцяга беларускага інтэрнэт-форуму «by'2001», які мінулымі выхаднымі завяршыў працу ў Мінску.

Удзельнікі інтэрнэт-форуму лічаць, што для паскарэння працэсаў развіцця ІКТ у Беларусі мэтазгодна распрацаваць нацыянальную праграму развіцця інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій. Праграма павінна прадугледжваць фармаванне нарматыўна-прававой базы, якая б садзейнічала развіццю і шырокаму распаўсюджванню ІКТ; забяспечваць эфектыўнае камунікацыйнае ўзаемадзеянне органаў дзяржаўнай улады, мясцовага самакіравання, гаспадарчых суб'ектаў і грамадзян; забяспечваць умовы для павышэння эфектыўнасці і маштабу выкарыстання ІКТ у рэальным сектары эканомікі; садзейнічаць эфектыўнаму фармаванню і выкарыстанню нацыянальных інфармацыйных рэсурсаў, забеспячэнню доступу да іх.

Аляксей АРЭШКА

РЫНАК

Самыя каштоўныя — акцыі «Рыгі»

Паводле аб'ёму продажу на пазабіржавым рынку карпарацыйных каштоўных папер у лістападзе 2001 года на першым месцы аказаліся акцыі ААТ «Універсам «Рыга».

З гэтымі акцыямі былі заключаны два пагадненні на агульную суму 119,1 млн. рублёў па цане 19 000 рублёў за акцыю пры намінале 2 000 рублёў за акцыю. Усяго аператары заключылі ў лістападзе пагадненні з акцыямі 46 эмітэнтаў (у кастрычніку дадзены паказчык склаў 44 эмітэнты). Найбольшая колькасць пагадненняў — 55 — была заключана з акцыямі ААТ «Амкадор-Ударнік».

Варта зазначыць, што сумарны аб'ём аперацый куплі-продажу на пазабіржавым паўторным рынку карпарацыйных каштоўных папер у лістападзе 2001 года значна вырас і склаў 341,6 млн. рублёў, або 376 139 акцый.

БелаПАН

БНФ – свежае кіраўніцтва?

Дзесяць дзён засталося да моманту правядзення чарговага з'езду руху і партыі БНФ. Пакуль што дакладна невядома месца правядзення, але затое ў мерапрыемства ўжо ёсць свая інтрыга і накал. Канечне, іх наўрад ці можна будзе параўнаць з мінулаз'ездаўскімі, калі ў выніку абсалютнага непаразумення паміж двума крыламі партыі БНФ раскалолася на дзве паловы, адна з якіх новым лідэрам абрала Вінцука Вячорку, а другая, якая стала называцца КХП-БНФ, абрала ранейшага Зянона Пазьняка.

Але калі ў пазьнякоўскім крыле зараз абсалютная цішыня (адзінае, што прамігнулі асобныя імёны КХПістаў сярод затрыманых абаронцаў Курапатаў), то ў вячоркаўскім выспявае чарговы шквал пераменаў. Шмат сябраў партыі выказваюць сваю незадаволенасць цяперашнім статусам БНФ на палітычным рынку і жадаюць змяніць няўдала, паводле іхняга меркавання, абранае кіраўніцтва. У прыватнасці, незадавальненне выказваецца на адрас Вінцука Вячоркі, які, на думку сябраў руху, шмат якія перадвыбарныя абяцанні 1999 года не выканаў. Альтэрнатывай Вячорку на з'езде паспрабуе выступіць апазіцыйны намеснік Вячаслаў Сіўчык, які разам з групай вядомых экспертаў рыхтуе сваю праграму. Вялікай падтрымкай Сіўчыку на з'ездзе будуць сябры маладзевага крыла БНФ, якіх будзе трацiна на з'ездзе.

Будуць маладыя балатавацца і на пасады намеснікаў. І калі Павел Севярынец намеснікам з'яўляецца і зараз, то іншы кандыдат – дваццацічатырохгадовы Аляксей Янукевіч – заявіў пра свае прэтэнзіі ўпершыню толькі месяцы два таму і адразу пачаў вельмі актыўную передвыбарную кампанію з паездкамі ў рэгіёны.

Каб высветліць і ўдакладніць пазіцыю Янукевіча, мы ўзялі ў яго кароткае інтэрв'ю.

— Аляксей, што новага будзе прыўнесена ў БНФ, калі вы будзеце абраны на пасаду намесніка?

— Я планую рэалізаваць некаторыя свае праекты. З аднаго боку, гэта новыя метады працы з людзьмі, паслядоўная мэтанакіраваная праца па канкрэтным стратэгічным плане. З іншага – гэта дынамізм, палітычная ініцыятыва. Арыентацыя перш за ўсё на палітычную партыю, а не на шырокі грамадскі рух, а нацыянальныя каштоўнасці і іх прапаганду ў грамадстве. Ну і галоўнае – перавод сябраў партыі на высокі прафесійны ўзровень замест цяперашняга, больш аматарскага.

— Наколькі нам вядома, плануецца зноў вярнуць у БНФ пасаду так званага першага намесніка, ці ўваходзіць яна ў вашы планы?

— Не, я планую стаць звычайным намеснікам, магчыма, па некалькіх кірунках, якімі б я хацеў заняцца ў партыі.

— У тандэме з кім яшчэ з кандыдатаў на пасаду намесніка вы працуеце?

— Ні з кім, але пры абранні мяне ў кіраўніцтва, я думаю, спрацуюся з любым. Затое людзі з маёй каманды будуць балатавацца ў Сойм, на пасады кіраўнікоў камісій.

— Не магу не задаць гэтага пытання: каго з кандыдатаў на пасаду старшыні БНФ вы падтрымаеце?

— Гэтае пытанне для мяне даволі складанае... Уся рэч у тым, што я лічу, што інтрыга вакол пасады старшыні хутчэй надуманая ў прэсе, чым рэальная, і Вячорка зноў без праблем стане старшынём. Але гэта не значыць, што я падтрымліваю яго на цяперашняй пасадзе.

— І апошняе пытанне. Што ўсё ж такі можа выратаваць Фронт і вывесці з зацягненага крызісу?

— Шанцы Фронту, на мой погляд, звязаныя перш за ўсё з прыцягненнем у Фронт студэнцтва. Не будзе моладзі – не будзе і Фронту. А па-другое, трэба знайсці і ўзнавіць кантакт з усімі, каму блізкая нацыянальная ідэя. І толькі так.

Гутарыў Аляксей СТАЎСКІ

Тэрмінова патрабуецца інвестар

Заўтра ўрад будзе вырашаць, дзе і як яго шукаць.

Эканоміка Беларусі неадкладна патрабуе інвестыцыяў у асабліва буйных памерах – называецца нават лічба ў 50 мільярдаў даляраў. Паводле ацэнак экспертаў, калі на працягу некалькіх гадоў індустрыяльная база нашай краіны не абновіцца самым сур'ёзным чынам, то краіну будуць чакаць вялікія эканамічныя непрыемнасці.

Для абнаўлення неабходныя вялізныя сродкі, і ўзяць іх пакуль што няма дзе. Як паказвае практыка, знайсці крыніцы сур'ёзных капіталаўкладанняў унутры краіны занадта цяжка – дзяржава не мае на гэта дастаткова грошай, а прыватнік (які яшчэ не за кратамі і не ў эміграцыі) дзесяць разоў падумае, перш чым укладаць грошы ў Беларусі. Выйсце, здавалася б, простае – трэба шукаць багатых замежнікаў. Але дзе іх узяць?

Як паведаміў прэс-сакратар Генадзя Навіцкага Іван Знаткевіч, заўтра прэм'ер-міністр Беларусі правядзе нараду аб неадкладных захадах па прыцягненні ў Беларусь замежных інвестыцый у 2002 годзе. Гэта значыць, што пытанне пра пошук грошай на развіццё беларускай эканомікі ўжо паўстала рубам.

Чыноўнікі розных узроўняў мяркуюць, што ў іх атрымаецца ў наступным годзе сабраць ад 400 мільёнаў да 1 мільярда даляраў замежных інвестыцыяў. Але на чым базуецца гэтае перакананне, калі за ўвесь гэты год удалося прыцягнуць у Беларусь менш за 100 мільёнаў даляраў замежных грошай?

Нагадаем, дарэчы, што, паводле ацэнкі амерыканскага інстытута The Heritage Foundation, Беларусь мае 148-е месца па ўзроўні эканамічных свабодаў. Гэты паказчык наўпрост звязаны з узроўнем эканамічнай прыцягальнасці нашай краіны.

На мінулым тыдні Беларусь наведваў віцэ-прэзідэнт Міжнароднага агенцтва па гарантаванні інвестыцыяў (МАГІ) Ангус Скрымжу. Гэтае агенцтва з'яўляецца структурным падраздзяленнем Сусветнага банка і, як вынікае з яго назвы, заклікана забяспечваць надзейнасць укладанняў інвестараў. Падчас прэс-канферэнцыі Ангус Скрымжу заявіў, што яго агенцтва не гатовае страхаваць рызыкі замежных інвестараў у Беларусі. Ён удакладніў, што МАГІ можа змяніць сваю пазіцыю ў гэтым пытанні не раней, чым беларускі ўрад правядзе рэформы ў галіне рэгулявання правоў уласнасці, а таксама цэнаўтварэння і падаткаабкладання. «Прынцыповай умовай МАГІ з'яўляецца дакладнае рэгуляванне ў краіне працэсу перадачы правоў распараджэння зямлёй і асноўнымі фондамі. Гэты першы этап рэформаў можа ажыццяўляцца пры падтрымцы Сусветнага банка і іягонага падраздзялення – Міжнароднай фінансавай карпарацыі», – адзначыў віцэ-прэзідэнт МАГІ.

Беларускія ўлады, хутчэй за ўсё, ускладаюць вялікія спадзяванні на прыход расійскага інвестара. Менавіта на іх мусяць быць арыентаваныя апошнія крокі па частковай лібералізацыі зрэгуляванай беларускай эканомікі. Але, з увагі на «славянскую еднасць» і агульную мову, наўрад ці ў кіраўніцтва краіны атрымаецца адольваць расіянаў прыйсці да нас «усур'ёз і надоўга». Практыка паказвае, што звычайна авантурныя расійскія інвестары ставяць перад сабой мэту як мага хутчэй вярнуць укладзеныя грошы, а шматгадовыя маштабныя праекты з нізкапрацэнтнай аддачай іх пакуль не вельмі цікавяць.

Сваю зацікаўленасць у рэалізацыі доўгатэрміновых, але надзейных праектаў, у адрозненне ад расіянаў, звычайна праяўляюць заходнія інвестары. Але за апошнія сем гадоў беларускае чынавенства ўсіх узроўняў зрабіла ўсё магчымае, каб напалохаць «буржуяў». Цяпер урад Генадзя Навіцкага будзе прыдумваць, як вярнуць страчаны давер. Пагладзім, што з гэтага атрымаецца.

Міхась КАРПОВІЧ

Лукашэнку паклічуць у суд?

Заканчэнне, пачатак на стар.1

У якасці галоўнай абвінавачанай выступае Тамара Рохліна. Судовыя слуханні праходзяць у закрытым рэжыме – у залу паседжання не пускаюць «простых грамадзянаў» і журналістаў, якія, на думку суддзяў, ствараюць «нездаровы грамадскі інтарэс вакол справы». Апроч таго, на судзе могуць быць абнародаваныя звесткі пра асабістае жыццё сям'і Рохлiных.

Як вядома, дэпутат Дзяржаўнай думы Расіі і кіраўнік «Руху ў падтрымку арміі» Леў Рохлін загінуў у ноч з 3 на 4 ліпеня 1998 года. Ён быў забіты стрэлам у галаву на сваім лецішчы ў вёсцы Клокава. У першы ж дзень пасля забойства 51-гадовая Тамара Рохліна ўзяла віну на сябе. Пра гэта яна заявіла следчым раённай пракуратуры. Але праз пэўны час адмовілася ад сваіх паказанняў, спасылаючыся на тое, што агаварыла сябе з-за пагрозы расправы над астатняй сям'ёй – у супругаў Рохліных былі дачка і сын. Новаспечаная ўдава сказала, што насамрэч забойцамі былі тры невядомыя асобы ў масках. 16 лістапада 2000 году суд Нара-Фамінска асудзіў Т.Рохліну да васьмі гадоў пазбаўлення свабоды, потым у снежні прысуд скарацілі да 4 гадоў. Улетку пасля звароту ў Вярхоўны суд Расіі Судовая калегія па крымінальных справах адмяніла прысуд, вызнаўшы, што следства вялося са шматлікімі парушэннямі.

У чэрвені Тамара Рохліна падала скаргу ў Еўрапейскі суд па правах чалавека, у якой ацаніла маральную і матэрыяльную шкоду, якую ёй нанеслі, у 2 мільёны даляраў. Цяпер яна знаходзіцца пад падпіскай пра нявыезд.

Ірына СТАРЦАВА

Нарвегію хвалюе Беларусь пасля прэзідэнцкіх выбараў

30 лістапада ў сталіцы Нарвегіі Осла адбылася міжнародная канферэнцыя «Беларусь: што зараз? Беларусь пасля прэзідэнцкіх выбараў'2001». Канферэнцыя была ініцыяваная Нарвежскім Хельсінкскім камітэтам, Нарвежскім інстытутам міжнародных даследаванняў і фундацыяй «Дом правоў чалавека». У канферэнцыі бралі ўдзел прадстаўнікі МЗС Нарвегіі, кіраўнік місіі па абмежаваным назіранні ў Беларусі БДІПЧ АБСЕ Храір Бальян, прадстаўнік беларускай амбасады ў Нарвегіі і Швецыі, замежныя даследчыкі, прадстаўнікі як урадавых, так і няўрадавых арганізацыяў, журналісты. З беларускага боку ўдзельнічалі старшыня БАЖ Жана Ліцвіна, старшыня ГА «Праваабарончы цэнтр «Вясна» Алесь Бяляцкі, каардынатар Хартыі'97 Андрэй Саннікаў і інш.

Гэта ўжо другая канферэнцыя ў 2001 годзе, прысвечаная праблемам Беларусі, якая прайшла ў Нарвегіі. Першая адбывалася ў траўні і мела назоў «Беларусь перад выбарамі», а зараз мэтай канферэнцыі была ацэнка сітуацыі ў краіне пасля прэзідэнцкіх выбараў.

Перад канферэнцыяй, 29 лістапада, адбылася сустрэчы ў нарвежскім рэйхстагу з дэпутатамі, якія прадстаўлялі розныя палітычныя партыі, а таксама з намеснікам міністра і супрацоўнікамі МЗС, на якіх абмяняліся меркаваннямі адносна сітуацыі ў Беларусі, і хаця разглядаліся розныя палітычныя аспекты грамадскага жыцця Беларусі, высновa была адна: сітуацыя не змянілася ў лепшы бок.

Алесь Бяляцкі адзначае, што цікавасць да Беларусі ў нарвежскім грамадстве паступова расце. На яго думку, нарвежцы не схільныя мяняць курс палітыкі адносна Беларусі і адносіны да легітымнасці ўрада і прэзідэнта.

Інфармацыйны аддзел ГА ПЦ «Вясна»

Наяўны продаж не абмяжуюць?

Сістэма безнаяўнага разліку сярод насельніцтва Беларусі за тавары, набытыя на суму 200 даляраў ЗША і больш, у найбліжэйшы час уведзена не будзе. Пра гэта 4 снежня паведаміў міністр юстыцыі Віктар Галаванаў. Паводле яго слоў, «гэта не аднамомантны акт». «Тут трэба добра падумаць і перш за ўсё банкам, каб не было так, што мы атрымалі гэтую пластыкавую картку, а атаварыць яе не можам», – сказаў міністр.

Міністр лічыць «правамернымі» дзеянні ўраду па звязванні наяўнай грашовай масы. Паводле яго звестак, зараз на руках у насельніцтва знаходзіцца значная колькасць грашовых сродкаў і «правамерна, што ўрад хоча неяк увесці такую сістэму, згодна з якой грамадзяне павінны будуць набываць рэчы ў безнаяўным парадку».

Нагадаем, што 30 лістапада намеснік міністра эканомікі Мікалай Зайчанка заявіў, што перавод на безнаяўны разлік усіх гандлёвых пагадненняў і пакупак коштам звыш за 200 даляраў ЗША ўрад мае намер ажыццявіць на працягу наступнага году.

Юрый ПАЦЁМКІН

СВОЙ ГОЛАС

— Якія газеты вы чытаеце?
— Якім бы вы хацелі бачыць саюз з Расіяй і ці патрэбны ён увогуле?

Іван, рабочы:

— «Народную волю», НАШУ СВАБОДУ, часам «Рэспубліку».

— Я б хацеў, калі ўсё ж будзе саюз з Расіяй, каб ён быў толькі ў рамках эканамічнага супрацоўніцтва.

Павел, бізнесмен:

— Чытаю толькі часопісы: «ОМ», *Metropolitan*, жонка чытае часопіс «Лиза».

— Толькі эканамічны.

Аліна Аляксандраўна, пенсіянерка:

— Толькі «Комсомольскую правду». На іншае маёй пенсіі не хапае, ды і ў шпіталях я часта ляжу, не да газет.

— У мяне ў Расіі поўна радні і таму для мяне галоўнае, каб мы сябравалі з гэтай дзяржавай. Але каб мы пры гэтым былі самастойнымі.

Дзяніс, студэнт падрыхтоўчага аддзялення:

— Ну, хіба толькі «Музыкальную газету», іншым я мала пакуль што цікаўлюся. Я больш у інтэрнэце нешта чытаю, чым у друку.

— Складанае пытанне... На маю думку, Расія ідзе ўжо пакрыху на Захад, і нам трэба разам з імі ісці побач. Але так, каб рана ці позна стаць сапраўднай празаходняй краінай.

Святлана, працуе ў агенцтве нерухомасці:

— Я? «Комсомольскую правду», «Из рук в руки» – гэта па працы.

— Я б хацела, каб Беларусь стала адным з рэгіёнаў Расіі, я б была задаволеная.

Мікалай Ратушэнка, пенсіянер:

— Я чытаю «Советскую Белоруссию». Толькі! І ніякіх іншых.

— Я, канечне, за тое, каб быў і эканамічны, і палітычны саюз. Гэта ж добра – саюз з Расіяй, вялікай дзяржавай... А вы з якой газеты? «Свабоды»? Дарма я вам інтэрв'ю даваў!

Кацярына Аляксандраўна, маці васьмярых дзяцей:

— Я шмат чытаю: «Камсамолку», «Советскую Белоруссию», «Народную газету», «Женский калейдоскоп», часам «Народную волю».

— Эканоміка абавязкова павінна быць у нас агульнай! А калі палітыка – гэта сяброўства, то няхай будзе і палітыка.

Адам Глёбус, пісьменнік:

— «Нашу Ніву», я ў яе пішу. А наагул, ведаеш, я не люблю газет. Прынцыпова не люблю. Я лічу, што «Наша Ніва» – гэта не газета нават, а тыднёвік. А газеты штодзённыя я проста не люблю.

— Я адмоўна стаўлюся да гэтага хаўрусу. Ды яго і не будзе.

Алег Міхайлавіч, рабочы:

— «Аргументы и факты».

— Я за зліццё Расіі і Беларусі ў адну дзяржаву.

Лілія Пятроўна, педагог:

— Беларускага нічога не чытаю. З расійскіх – «Аргументы и факты» і «Камсамолку».

— Катэгарычна адмоўна стаўлюся да гэтага саюза.

Апытанне праводзілі Аляксей СТАЎСКІ і Уладзімір ШЛАПАК (фота).

ЗАРОБКІ

Доўг – 10 мільярдаў

Доўг па заработнай плаце работнікам народнай гаспадаркі Магілёўскай вобласці набліжаецца да 10 мільярдаў рублёў. Толькі за кастрычнік сума доўгу склала 7.200 мільёнаў рублёў. Пра гэта было абвешчана 3 снежня на пашыранай планёрцы ў старшыні аблвыканкама Барыса Батуры.

Больш за 4.600 мільёнаў доўгу па кастрычніцкай зарплаце прыпадае на прадпрыемствы сельскай гаспадаркі. Сітуацыю ўскладняе недахоп прадукцыі, якую можна было б прадаць і атрымаць грошы. Набліжаючца да адзнакі ў 1 мільярд рублёў даўгі работнікам прамысловых прадпрыемстваў, камунальнай гаспадаркі, будаўнічай галіны.

Хаця агульная сума доўгу штодзённа скарачаецца, паводле інфармацыі камітэта эканомікі і рыначных адносін аблвыканкама, толькі прамысловцы змогуць поўнасцю выплаціць заробтную плату сваім работнікам да канца гэтага тыдня. Праблема своечасовасці выплаты зарплаты будзе ў цэнтры ўвагі на паседжанні аблвыканкама 4 снежня.

Канстанцін УВАРАЎ

Спецназ США в 50 км от бин Ладена

Операция в Афганистане вступает в заключительную фазу.

Сегодня утром на аэродроме Джелалабада приземлились два военно-транспортных самолета, перебросивших в город подразделения спецназа, которые будут штурмовать район Тора-Бора. Впереди спецназовцев пойдут пуштуны – отряд численностью более 1,5 тыс. человек уже начал переход из Джелалабада к Тора-Бора. 1,5 тыс. бойцов под командованием пуштунского полевого командира Алим Шаха выдвигаются во вторник в район Тора-Бора. Этот населенный пункт находится в 50 км от Джелалабада. Где-то рядом в горах скрывается бин Ладен. Разведка США уверена, что террорист и около 2 тыс. боевиков находятся в подземном комплексе вблизи Тора-Бора, построенном на деньги ЦРУ и контролируемом в настоящее время «Аль-Каидой». О том, что в штурме подземного города будет принимать участие его отряд, Алим Шах лично заявил в интервью американской *The New York Times*.

По словам Алим Шаха, пуштуны начнут наступление при поддержке спецназа США. Напомним: 20 американских спецназовцев десантировались поблизости от Джелалабада еще в воскресенье. Как указывалось, передовое подразделение должно было провести разведку местности и подготовить плацдарм для прибытия основных частей к Тора-Бора. Разведка, судя по всему, завершена – сегодня утром два американских военных самолета приземлились в аэропорту Джелалабада, доставив основные силы спецназа для участия в операции по поиску и уничтожению Усамы бен Ладена. Какие именно это части, пока неизвестно, но то, что они были доставлены именно самолетами, косвенно свидетельствует о том, что Тора-Бора будут штурмовать подразделения 10-й горно-пехотной дивизии США, переброшенные в первые недели войны в Узбекистан. У Алим Шаха между тем есть доказательства пребывания террориста в лагере Тора-Бора. В понедельник полевой командир встретился с делегацией афганских племен этого региона и получил от них записку, написанную бин Ладеном. В ней лидер «Аль-Каиды» обращался к афганским старейшинам с просьбой отказаться от борьбы против единоверцев. Бин Ладен сообщил, что сам не хочет воевать с афганцами. Алим Шаха послание не смутило; от заявил, что штурм подземного укрытия отложен не будет. По словам официального представителя Пентагона контр-адмирала Джона Стаффлбима, основные удары американских войск сосредоточены на целях в районе Джелалабада и Кандагара. Стаффлбим сообщил о подготовке операции с задействованием морских пехотинцев, разместившихся на авиабазе в 90 км к югу от Кандагара (сейчас там находится примерно батальон морпехов). Американский военный источник отказался раскрывать планы командования, сказав лишь, что на данный момент пехотинцы проводят разведку и патрулирование местности, а также проводят боевые учения. По его словам, в столкновения с талибами они еще не вступали. Однако информация об обстреле колонны талибов и уничтожении 14 единиц тяжелого вооружения на прошлой неделе сразу после высадки свидетельствует о том, что опыт у них все-таки есть. Пентагон располагает данными о том, что все высшее руководство талибов находится в Кандагаре.

По данным информагентства *Afghan Islamic Press*, ракетно-бомбовым ударам подверглись южные районы и аэропорт. Не дремлют и пуштуны. Как сообщается, во вторник они атаковали позиции талибов в Шахвали Коте, расположенном в 30 км от Кандагара.

Отряды пуштунского полевого командира и бывшего губернатора Кандагара Гуль Аги, наступая с юга и востока, заняли большую часть городского аэропорта, а сторонники другого афганского лидера – Хамида Карзаи – захватили район Хакрез к северу от Кандагара, продвигаясь из соседней провинции Урузган.

Елена ШИШКУНОВА

По резиденции Арафата нанесен новый удар

Город Рамаллах, где находится штаб-квартира лидера Палестинской автономии Ясира Арафата, полностью окружен пехотными и бронетанковыми войсками армии Израиля. Кроме того, как выяснилось сегодня, в результате вчерашнего обстрела полностью уничтожен ударом автопарк лидера ПНА. Все это фактически лишило главу Палестинской автономии свободы передвижения.

Как сообщает *Reuters*, сегодня Израиль вновь обстрелял с боевых вертолетов ракетами штаб-квартиру Ясира Арафата в Рамаллахе на Западном берегу реки Иордан. Как заявляют палестинские официальные лица, лидер ПНА не пострадал. По их словам, несколько ракет взорвались у западного въезда в резиденцию Арафата.

Есть также сообщения о погибших в результате взрыва. Их, по крайней мере, двое. Кроме того, по данным палестинских источников, ранено около 100 человек.

Как сообщает *Reuters*, одна из целей в секторе Газа была поражена.

Вслед за налетом на Рамаллах израильские вертолеты обстреляли цели в городе Тулькарм, расположенном в секторе Газа. По данным *Reuters*, палестинские представители уже призвали международное сообщество «прекратить безумие Шарона».

В ответ на это палестинское исламское движение «Хамас» (Движение исламского сопротивления) уже заявило, что намерено активизировать свою деятельность в ответ на действия Израиля на палестинских территориях. В прозвучавшем сегодня заявлении движения говорится, что «Хамас» «в свете израильской агрессии» против палестинской национальной администрации не видит другого пути выхода из ситуации, кроме интифады и роста сопротивления израильской оккупации. «Бомбардировки и обстрелы Газы, Дженина, Вифлеема, резиденции руководства ПНА подтверждают, что с Израилем не может быть другого языка, кроме языка силы и сопротивления», – заявляет «Хамас».

«Перед лицом варварской агрессии, развязанной правительством Ариэля Шарона, «Хамас» призывает все палестинские военные организации усилить сопротивление оккупации и расширить операции моджахедов», – говорится в документе.

Накануне палестинские территории уже были объектом атак израильских самолетов. По сообщению очевидцев, по меньшей мере, десять ракет разорвались в разных палестинских районах. Несколько ракет разорвались вблизи штаб-квартиры Ясира Арафата. Но, как сообщает *Reuters*, в тот момент сам Арафат находился в Рамаллахе.

Атакам подвергся также город Дженин. Один из верховных представителей палестинской администрации Саеб Эрекат обвинил правительство Израиля в попытке уничтожить палестинское руководство и обратился к правительству США с просьбой принудить Израиль прекратить обстрелы.

Как уточняет агентство *EFE*, израильские вертолеты типа *Apache* уничтожили два вертолета и часть зданий, относящихся к штаб-квартире председателя палестинской национальной администрации (ПНА) Ясира Арафата. Третий вертолет получил повреждения.

В результате ракетного удара возник пожар и последовали многочисленные взрывы боеприпасов. Как сообщил министр планирования и международного сотрудничества в палестинской национальной администрации Набиль Шаат, в результате удара по казармам палестинских сил безопасности, расположенным в городе Газа, есть множество убитых и раненых.

Между тем оценить ущерб от ночного налета в полном масштабе палестинские власти смогли лишь под утро. Практически полностью уничтожен личный авиапарк Ясира Арафата в Газе вместе с ангарами и взлетно-посадочной полосой. Одна из ракет попала в укрытые под землей цистерны с топливом, и разгоревшийся пожар не могли потушить до самого утра.

Также выяснилось, что вчера штаб-квартиру палестинского лидера израильтяне оставили нетронутой, зато разбомбили с воздуха несколько окружавших ее зданий. И напоследок самый болезненный для Арафата удар – удар по международному аэропорту Газы, в каком-то смысле олицетворяющему для палестинцев их независимость. Аэропорт был открыт в 1998 году и служил единственным пунктом воздушного сообщения палестинской автономии с остальным миром. Теперь на взлетно-посадочной полосе воронки от взрывов, а ведущие к аэропорту магистрали выведены из строя израильскими бульдозерами.

Свою собственную войну с терроризмом Израиль начал с не меньшим размахом, чем Соединенные Штаты. Израильский премьер Ариэль Шарон назвал накануне Ясира Арафата главным препятствием на пути к установлению мира в регионе и пообещал это препятствие устранить. В ответ на это представители палестинской администрации обвинили Израиль в развязывании новой войны.

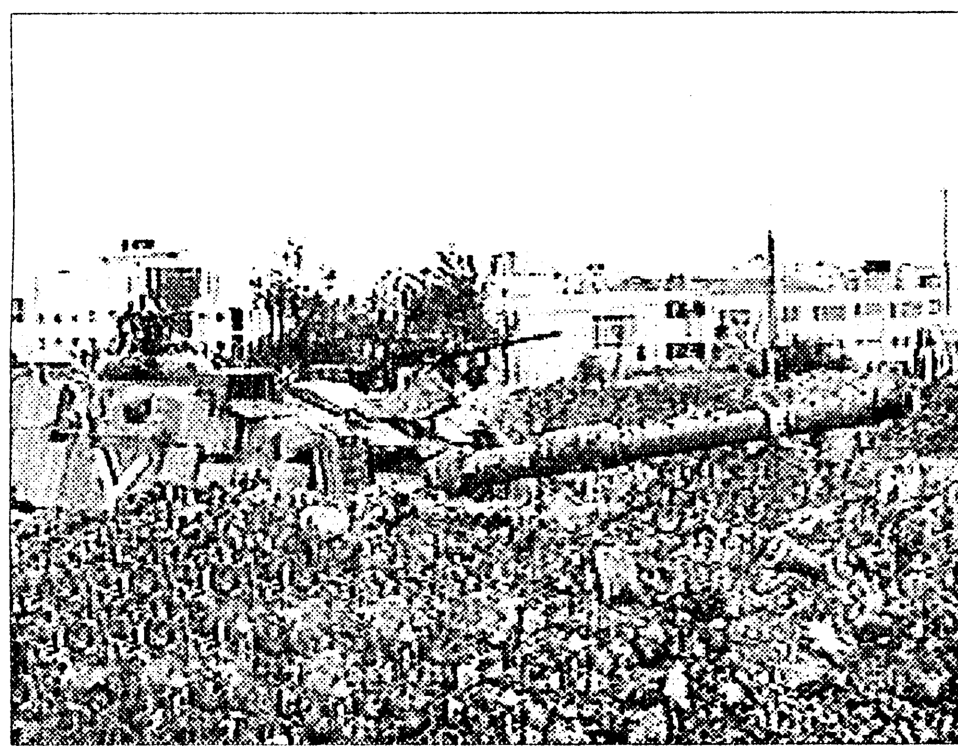

В Бонне согласовали общий состав правительства Афганистана

Представители четырех афганских делегаций, собравшихся в Бонне, достигли соглашения по реформированию политической системы Афганистана.

Договоренность была достигнута утром во вторник, когда делегаты Северного альянса согласились со списком 29 кандидатов в переходное правительство. «По окончании заседания возникло чувство всеобщего ликования. На глазах у некоторых людей, в числе которых был и я, появились слезы», – сообщил корреспонденту ВВС пресс-секретарь ООН Ахмад Фаузи.

По словам участников заседания, ранее Северный альянс отказывался принять предложенные делегатами кандидатуры из-за внутренних разногласий.

Следующим важным этапом боннской конференции станет распределение министерских постов.

Папа благословил Польшу

В понедельник папа Иоанн Павел II сообщил, что полностью поддерживает Польшу в ее стремлении стать членом Европейского Союза в 2004 году. «Польша должна занять свое место в политической и экономической жизни объединенной Европы», – сказал понтифик в своем послании новому послу Польши в Ватикане.

Вместе с тем, папа выразил надежду, что Польша не потеряет свою национальную самобытность и вековые культурные традиции.

Финансовый кризис в Аргентине

Накануне в аргентинских банках наблюдался небывалый ажиотаж. Аргентинцы выстраивались в гигантские очереди у банкоматов, чтобы снять свои сбережения. Это было вызвано принятием правительственного постановления о запрете финансовых переводов за рубеж. Вместе с тем пассажиры морских и авиационных рейсов, выезжающие за границу, подвергались обыскам на предмет наличия нелегально вывозимых долларов. Уже в выходные в СМИ появились сообщения, что за пятницу владельцы сняли со своих счетов по крайней мере $400 млн., а мелкие банки потеряли 17% от суммы вкладов.

Судят за запугивание

В понедельник в Праге начался суд над бывшим министром внутренних дел, а также 4 высокопоставленными чиновниками Чехословакии. Они обвиняются в превышении своих служебных полномочий и оказании морального и физического давления на чешских диссидентов, тем самым вынуждая их эмигрировать из страны. «На граждан Чехословакии оказывалось постоянное давление, их запугивали, иногда прибегали к насилию. В результате многим пришлось эмигрировать, некоторые были лишены чешского гражданства, пока находились за рубежом в служебных командировках», – сообщил один из обвинителей. В случае вынесения обвинительного приговора бывшим высокопоставленным чиновникам грозит 10 лет тюрьмы.

Элтон Джон уходит

Известный британский музыкант Элтон Джон объявил о том, что его альбом «*Songs From The West Coast*» станет последним в его музыкальной карьере. «Я сыт этим по горло, мне нравится играть для вас, но я ненавижу индустрию звукозаписи», – сказал Элтон Джон. Музыкант заявил, что он записал уже 40 альбомов и считает, что настало время уйти.

Коммунисты взрывают фабрики

В понедельник вечером в столице Непала Катманду террористы взорвали фабрику по производству ковров. По предварительной информации, ранения получили трое работников предприятия. Полиция предполагает, что взрыв организован боевиками запрещенной Коммунистической партии Непала.

Евро будут дарить на Рождество

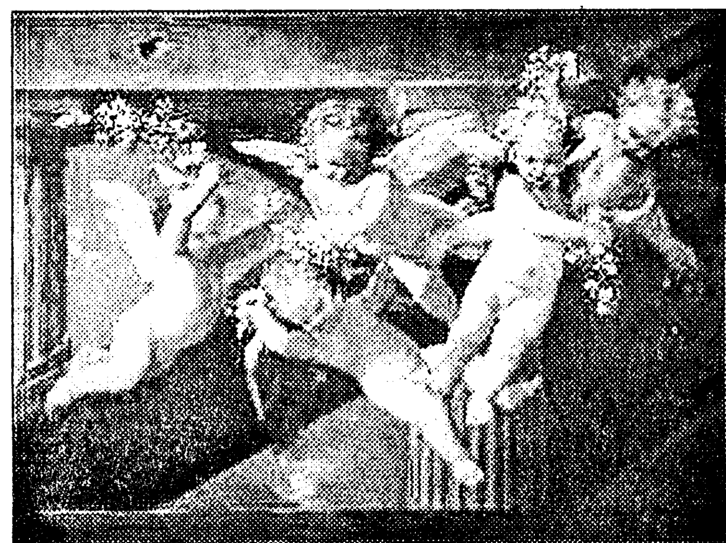

Наборы металлических евро могут стать хорошим подарком к Рождеству. Такое мнение высказал специалист центрального Банка Финляндии Кари Лоттанен. По его словам, такие наборы с 15 декабря начнут продаваться по номинальной стоимости во всех киосках страны. Также Лоттанен сообщил журналистам, что национальные валюты 12 стран Евросоюза будут иметь параллельное хождение с евро в течение двух месяцев. Хотя на практике все страны постараются перейти на новую валюту в течение двух недель, отметил представитель государственного банка Суоми. В 15 европейских типографиях уже напечатано 14,6 млрд. банкнот евро семи типов и отчеканено 50 млрд. монет восьми достоинств и 96 типов. Несмотря на то, что монеты будут иметь равное хождение во всех 12 странах, общим у металлических евро и центов будет только аверс, реверс же на монетах каждой страны будет различным. Так, на «финских» евро будут изображены морошка (монета в 2 евро), лебеди над озером (1 евро) и геральдический лев на центах.

По уровню защиты от подделки евро превосходит все валюты мира, в создании евро использованы все известные способы защиты банкнот, подчеркнул Кари Лоттанен. Он также опроверг слухи о том, что новые европейские монеты могут вызывать аллергическую реакцию. «Аллергию может вызвать никель, но этот металл содержится в двух типах металлических евро наибольшего достоинства в виде тонкой внутренней прослойки и не соприкасается с кожей», – сообщил Лоттанен. Он с гордостью отметил, что при создании монет был использован сплав Нордик Голд, разработанный в Финляндии.

Атамная пятля на шыі Беларусі

Беларусь знаходзіцца ў вельмі небяспечным атачэнні атамных электрастанцыяў. Побач з межамі Беларусі паспяхова дзейнічаюць тры АЭС. Адна расійская – Смаленская АЭС, адна ўкраінская – Ровенская АЭС і адна літоўская – Ігналінская АЭС. Яшчэ адна АЭС – Чарнобыльская – была зачыненая год таму, але не перастала пры гэтым быць небяспечнай.
Спецыялісты з гэтых краінаў пераконваюць беларускі бок у абсалютнай надзейнасці ўсіх станцыяў. Тым не менш, вакол кожнай з іх цяпер адбываюцца падзеі, якія мы не можам назваць вельмі прыемнымі з пункту гледжання радыяцыйнай бяспекі для Беларусі.

На мяжы Беларусі з Літвой стаіць Ігналінская АЭС

Чарнобыльскі саркафаг дэмантуюць

На Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі ў бліжэйшы час адбудуцца маштабныя змены. Саркафаг вагою шмат тысячаў тонаў, пад якім пахаваныя рэшткі чацвёртага энергаблоку, будзе дэмантаваны і рэканструяваны. Натуральна, што правядзенне такіх працаў можа быць небяспечным. Дробная памылка – і на нашу краіну зноў могуць паляцець аблокі радыеактыўнага пылу.

Як вядома, у 1986 годзе, калі нечакана выбухнуў 4-ты энергаблок Чарнобыльскай АЭС, над ім пабудавалі бетонны саркафаг – каб пазбегнуць далейшага распаўсюджання радыяцыі. Ён атрымаў назву аб'ект «Сховішча».

За тоўстымі бетоннымі сценамі саркафагу да сённяшняга дня знаходзяцца яшчэ 170-200 тонаў уранавага і плутоніевага ядравага паліва, якое так і не ўдалося выцягнуць падчас ліквідацыі наступстваў аварыі.

Падчас будаўніцтва аб'екта «Сховішча» асноўная ўвага надавалася хуткасці выканання працаў – на іхнюю якасць не звярталі вялікай увагі. Як распавядалі адмыслоўцы, з 18 магчымых канструктыўных рашэнняў і двух варыянтаў абароннага збудавання – купала з комплексам вымяральных, вентылюючых, ахаладжваючых і пылапрыгнятаючых прыстасаванняў – быў абраны той, які мусіў даць больш хуткі вынік. У якасці апорных канструкцыяў выкарыстоўваліся сцяна, якая захавалася пасля выбуху, і дзве бетонныя шахты разбуранага блоку, а таксама наноў пабудаваныя канструкцыі. Пры збудаванні саркафагу было выкарыстана больш за 300 000 кубаметраў бетону, больш за 7 000 тонаў металёвых канструкцыяў былі змантаваныя.

З таго часу прайшло ўжо больш за пятнаццаць гадоў, і за гэты час герметычнасць «Сховішча» значна пагоршылася. У ім з'явіліся вялікія шчыліны, праз якія радыяцыя свабодна трапляе ў паветра. Ужо даўно Украіна збіралася пабудаваць над гэтым саркафагам новы, але ніяк не магла знайсці грошай на гэты праект.

Цяпер украінскія навукоўцы нават выказваюць сумнеў – ці дажыве цяперашні саркафаг да пачатку будаўніцтва новай герметычнай абалонкі над ім.

Як паведаміў агенцтву «Інтэрфакс-Украіна» намеснік дырэктара дзяржаўнага спецпрадпрыемства «Чарнобыльская атамная электрастанцыя» Валерый Кулішанка, у пачатку снежня пачнецца праектаванне, а ў хуткім часе і рэканструкцыя дзейнага саркафагу. Рэканструкцыя гэта будзе ўключаць і дэмантаж знешняй напаўразбуранай абалонкі.

Над 4-м разбураным энергаблокам плануецца пабудаваць новую абаронную канструкцыю – у рамках пераўтварэння аб'екта «Сховішча» ў экалагічна бяспечны аб'ект (гэтак званы план *SIP*). Урадавая міжведамасная камісія Украіны раіла дзеля гэтага выкарыстоўваць праект пад умоўнай назвай «Арка», на рэалізацыі якога настойвалі эксперты Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця.

Украінскі бок настойвае на гарантаванні ЕБРР надзейнасці саркафагу, які будзе будавацца на тэрмін не меней, чым сто гадоў. Украіна таксама мяркуе неабходным правесці тэндэр па вызначэнні кампаніі, якая адказвала б за праектаванне, тэхнічныя ўмовы, распрацоўку і эксплуатацыю аб'екта «Сховішча». Кошт адабраных праектаў прыблізна аднолькавы, і іхняе фінансаванне не выходзіць за рамкі крэдытнай праграмы *SIP*, прапанаванай ЕБРР, і складае 758 мільёнаў даляраў. Мяркуецца, што будаўніцтва «Сховішча-2» будзе распачатае ў снежні 2002 года і скончанае ў сакавіку 2005-га.

Як заявіў агенцтву УНІАН былы дырэктар ЧАЭС і былы кіраўнік дэпартамента дзяржаўнага атамнага нагляду Украіны Мікалай Штэйнберг, стаўленне да праблемаў ядравай бяспекі і культуры бяспекі ва Украіне настолькі нізкія, што натуральнай становіцца выснова: краіна, якая атрымала ў спадчыну разбураны энергаблок, дагэтуль не зрабіла належных высноваў з Чарнобыльскай катастрофы.

Калі сёлета ў Славуцічы, што непадалёк ад Чарнобыля, праходзіла міжнародная канферэнцыя, прысвечаная 15-годдзю збудавання аб'екта «Сховішча», то было адзначана: сярод прычынаў катастрофы былі і эканамічныя: праз адсутнасць грошай не праводзіліся ўсе неабходныя даследаванні.

Нагадаем, што Чарнобыльская АЭС пачала сваю працу ў 1977 годзе і была зачыненая 15 снежня 2000 года – быў спынены яе 3-ці рэактар. На той момант гэта быў адзіны дзейны рэактар. Чацвёрты рэактар ЧАЭС выбухнуў 26 красавіка 1986 года падчас тэставай праверкі. Другі рэактар быў спынены 11 кастрычніка 1991 годзе пасля таго, як у машыннай зале адбыўся пажар. Першы рэактар перапыніў працу 30 лістапада 1996 года – скончыўся ягоны тэрмін дзеяння.

У 1986 годзе 800.000 чалавек былі накіраваныя на ліквідацыю наступстваў Чарнобыля. Некалькі дзесяткаў тысяч чалавек ужо памерла, сотні тысяч пакутуюць на розныя хваробы, атрыманыя «дзякуючы» апрамяненню. Дакладную лічбу ахвяраў Чарнобыля не ведае ніхто. Навукоўцы мяркуюць, што на пераадоленне наступстваў выбуху на Чарнобыльскай АЭС спатрэбіцца не менш як 24 000 гадоў.

Эканамічныя гульні з «мірным атамам»

Тым часам украінскае кіраўніцтва, падаецца, пачало новыя гульні з «мірным атамам». Як стала вядома, яно адмаўляецца ад дапамогі ЕБРР у будаўніцтве двух новых рэактараў на Хмяльніцкай і Ровенскай АЭС.

Сам гэты факт быў бы цалкам на карысць Беларусі. Але на саміце краінаў СНД, які адбыўся на мінулым тыдні, украінскі прэзідэнт Леанід Кучма навыдаваў шмат эмацыйных авансаў расійскаму калегу Уладзіміру Пуціну. У прыватнасці, ён паведаміў, што Украіна гатовая будаваць новыя рэактары на ўзгаданых АЭС разам з братамі-расіянамі.

Замена дастаткова надзейных еўрапейскіх партнёраў на куды больш сумнеўных расійскіх падаецца вельмі негатыўным фактарам для нас. Бо руская звычка рабіць усё «на авось» вельмі балюча ўжо адгукнулася нам пятнаццаць гадоў таму. Калі ўкраінскі прэзідэнт тэарэтычна можа рызыкаваць жыццямі сваіх суграмадзянаў, якія яго і абіралі, то для нас такая «раскоша» немагчымая.

Брытанская газета *The Financial Times* падала, што шасцігадовы план ЕБРР дапамогі Украіне па заканчэнні будаўніцтва двух рэактарных блокаў зайшоў у тупік пасля таго, як урад Украіны ў апошні момант папрасіў перагляду умоваў крэдыту.

У лісце, скіраваным на адрас ЕБРР і агенцтву Еўрапейскага Саюзу «Еўраатам», урад Украіны паведаміў, што не збіраецца падпісваць дамову 7 снежня, як гэта прадугледжвалася раней. Замест гэтага ўкраінскі Кабінет міністраў прапанаваў перагледзець умовы прадастаўлення крэдыту. Справа ў тым, што сярод іншых захадаў, ЕБРР патрабаваў ад Украіны падвышэння цэнаў на электраэнергію, каб давесці ўзровень цэнаў да больш рэальнага (у еўрапейскіх маштабах). Але неўзабаве ва Украіне адбудуцца парламенцкія выбары, і таму прапанова замежнікаў аказалася вельмі не да часу цяперашнім уладарам краіны.

Пасля таго, як Еўропа заявіла пра немагчымасць перагляду ўмоваў фінансавання атамнага праекту агульным коштам паўтара мільярды даляраў, перамовы не зрушыліся з месца.

Затое падчас маскоўскага саміту Л.Кучма паведаміў журналістам, што еўрапейскія ўмовы азначаюць «вечнае рабства» для Украіны.

Прадстаўнікі ЕБРР кажуць, што праект цяпер наўрад ці можна выратаваць. Правілы банку прадугледжваюць, што падпісанне дамовы мусіць адбыцца на працягу года пасля ягонага ўхвалення саветам праўлення банка, пасля чаго кіраўніцтва пачынае працэдуру канчатковага разгляду дакумента. Па выніках разгляду даецца канчатковы адказ – быць праекту ці не. Узгаданы гадавы тэрмін заканчваецца якраз 7 снежня 2001 года.

«Шмат якія чальцы праўлення банку не захочуць аднаўляць дыскусію, асабліва гэта датычыць пунктаў аб падвышэнні тарыфаў», заявіў выданню прадстаўнік ЕБРР Джэф Хайдэй.

The Financial Times адзначае, што правал пагаднення з ЕБРР адлюстроўвае кардынальны зрух у знешняй і ўнутранай палітыцы Леаніда Кучмы з часоў крызісу, які пачаўся год таму – пасля скандальных абвінавачванняў прэзідэнта ў забойстве журналіста. За гэты год стасункі Украіны з Захадам сапсаваліся, тады як сувязі з Расіяй і асабіста з У.Пуціным рэзка палепшыліся.

Ігналіну не закрыюць?

Ігналінская атамная электрастанцыя знаходзіцца зусім побач з беларускай мяжой. Яе тып – такі самы, як у Чарнобыльскай АЭС. Таму еўрапейская супольнасць патрабуе закрыцця Ігналінскай АЭС. Але тэрміны закрыцця дагэтуль не вызначаныя.

На мінулым тыдні, як падае *news.lt*, дэпутатка літоўскага Сейма, былы прэм'ер-міністр Літвы Казіміра Прунскене, выступіла з заявай, у якой патрабавала ад ураду заняцця жорсткай і рашучай пазіцыі па пытаннях закрыцця другога энергаблоку Ігналінскай АЭС. Трэба адзначыць, што К.Прунскене ў Сейме ачольвае камісію па вырашэнні рэгіянальных праблемаў у сувязі з закрыццём Ігналінскай АЭС.

Справа ў тым, што Еўрапейскі Саюз неаднаразова патрабаваў ад Літвы закрыць Ігналінскую АЭС па паскораным графіку – да 2009 года. Але Літва папярэдне жадае атрымаць пэўныя гарантыі з нагоды закрыцця першага блоку.

Прафесар К.Прунскене заяўляе, што перш чым пагаджацца на патрабаванні Еўропы, трэба спачатку атрымаць ад яе дакладны план фінансавай дапамогі, які б улічваў усе аспекты працэсу закрыцця. У тым ліку – і гарантыі далейшай занятасці цяперашніх супрацоўнікаў Ігналінскай АЭС, што жывуць у горадзе Вісагінас і ў Ігналінскім раёне. Дэпутатка адзначае, што адсутнасць сацыяльных гарантыяў для супрацоўнікаў Ігналінскай АЭС ужо цяпер стварае пагрозу для яе бяспекі. Больш за тое, яна не выключае, што можа адбыцца байкатаванне абавязанняў па закрыцці АЭС, якія Літва ўзяла на сябе два гады таму. А з-за гэтага, у сваю чаргу, Літва можа не трапіць у Еўрапейскі Саюз.

Натуральна, што Літве вельмі нявыгадна губляць крыніцу таннай электраэнергіі. Таму цалкам можна разумець яе патрабаванні да Еўропы па фінансавай дапамозе: мауляў, хочаш спаць спакойна – плаці грошы. Беларускі інтарэс тут палягае ў тым, каб Ігналінская АЭС зачынілася як мага хутчэй, а пасля яшчэ і была закансерваваная такім чынам, каб не ствараць атамнай небяспекі для суседзяў.

Смаленскую АЭС – у прыватныя рукі?

Як апошнім часам паведамляюць дасведчаныя расійскія крыніцы, міністэрства атамнай энергіі Расіі распрацоўвае ідэю аб прыватызацыі атамных электрастанцыяў. Некаторыя галіновыя чыноўнікі прапаноўваюць пакінуць у дзяржаўнай уласнасці толькі рэактары, а ўсю астатнюю інфраструктуру абмяняць на інвестыцыі.

У якасці аргумента на карысць гэтай ідэі чыноўнікі кажуць, што толькі такім чынам можна будзе знайсці грошы на паляпшэнне фізічнай абароны ядравых аб'ектаў, бо ў Расіі ніводная АЭС не адпавядае патрэбным нарматывам.

Міністр атамнай энергіі Расіі Аляксандр Румянцаў паведаміў у лістападзе Уладзіміру Пуціну, што грошай не хапае ні на што: ні на новыя інвестыцыі, ні на экалогію, ні на выплаты людзям, якія жывуць у 30-кіламетровай зоне вакол АЭС, ні на паляпшэнне абароны станцыяў. Паводле яго ных словаў, адзінай крыніцай дадатковых сродкаў у бліжэйшыя часы можа стаць толькі зніжэнне эксплуатацыйных выдаткаў.

Пры гэтым, як мяркуе расійскі Дзяржатамнагляд, атамныя электрастанцыі застаюцца як раней небяспечнымі. «Калі, напрыклад, на блок Курскай АЭС зваліцца самалёт, то выцек радыяцыі непазбежны», – заявіў старшыня Дзяржатамнагляду Расіі Юрый Вішнеўскі. Наўрад ці вытрымае такое і Смаленская АЭС, што побач з беларускай мяжой.

Пры гэтым, на далейшае ўдасканаленне абароны энергаблокаў сродкаў не хапае.

Міністр А.Румянцаў мяркуе, што можна ісці шляхам частковай прыватызацыі АЭС, і прыводзіць у якасці прыкладу прыватныя атамныя электрастанцыі ў Амерыцы.

Але ведаючы, якія пертурбацыі са зменай уладальніка адбываюцца на прадпрыемствах Расіі – са збіваннямі, захопам кабінетаў, страляніной і г.д. – не вельмі хацелася б, каб аналагічныя дзеянні адбываліся і на АЭС. Занадта небяспечна.

Дарэчы, як стала вядома, на Смаленскай АЭС ужо адбылася частковая прыватызацыя. Праўда, цяпер Генеральная пракуратура Расійскай Федэрацыі патрабуе яе адмяніць і вярнуць маёмасць у дзяржаўную ўласнасць. Супраць «прыватызатараў» нават крымінальную справу ўзбудзілі. Але працэс «адкручвання назад» ідзе вельмі марудна.

Што да Беларусі, то нам толькі застаецца спадзявацца на лепшае і маліцца Богу, каб ніводная з атамных «жамчужынаў» з атамнай пятлі на нашай шыі не выбухнула. Другога Чарнобыля мы не перажывем.

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Несці два атамныя званы беларусы наўрад ці вытрымаюць

«Яўная правакацыя» ці не яўная?

«Правакацыяй» лічыць арышт дырэктара ЗАТ «Стадыён «Трактар» Васіля Алейнікава яго жонка Галіна Алейнікава. Нагадаем, што Алейнікаў быў арыштаваны 15 лістапада нібыта пры атрыманні хабару ў памеры 1.000 даляраў ЗША. «Гэта яўная правакацыя. Алейнікаў ніколі не браў хабару», – заявіла Галіна Алейнікава ў інтэрв'ю «Белорусской газете».

Паводле яе слоў, нягледзячы на тое, што ЗАТ, якім кіруе Алейнікаў, называецца «Стадыён «Трактар», сам стадыён як збудаванне яму не належыць; ён належаў «Спортсэрвісу» – дзяржаўнаму даччынаму прадпрыемству Мінскага трактарнага завода. «Пасля расфармiравання «Спортсэрвісу» стадыён адышоў да завода, які павінен быў перадаць яго на баланс ЗАТ», – сказала Галіна Алейнікава.

Паводле яе слоў, да рэканструкцыі стадыёна было прыцягнута 19 дзяржструктур – заснавальнікаў ЗАТ «Стадыён «Трактар», якія штомесяц пералічвалі на рэканструкцыю 1 працэнт ад фонду зарплаты. «Паколькі гэтых сродкаў на рэканструкцыю яўна не хапала, а ЗАТ самастойна грошы не зарабляла, «наверсе» прынялі рашэнне стварыць тут рынак (рэчавы), які даў бы дадатковыя сродкі для рэканструкцыі і ўтрымання стадыёна, – сказала Галіна Алейнікава. – Тады знайшлася прыватная структура «Болес» у асобе Льва Сяргеевіча Бойкі, які заключыў з Алейнікавым дагавор... «Болес» на гэтых плошчах арганізоўвае рынак, стварае гандлёвыя месцы. Арэнду за месцы прадпрымальнікі павінны былі плаціць фірме «Болес». 50 працэнтаў сабраных грошай пералічвалася на разліковы рахунак ЗАТ «Стадыён «Трактар» і ішло на патрэбы стадыёна, а 50 працэнтаў заставалася ў «Болеса». У апошні час грошы на разліковы рахунак ЗАТ сталі паступаць з вялікімі затрымкамі... Муж гаварыў, што ў выпадку праверкі яму могуць задаць пытанне: «Недзяржаўная структура, рынак, табе не пералічваe грошы, а ты маўчыш. Значыць, ты нешта з гэтага маеш». Таму Васіль запатрабаваў скасавання дагавора з фірмай «Болес».

Як сцвярджае Галіна Алейнікава, «правакацыя» супраць яе мужа «працягваецца». Так, паводле яе слоў, 29 лістапада на рынак стадыёна «Трактар» прыехалі прадстаўнікі аддзела па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю сталіцы і «патрабавалі ад прадпрымальнікаў напісаць паказанні аб тым, што яны давалі Алейнікаву хабар за атрыманне гандлёвых месцаў».

Наталля КУЛАГІНА

Фота REX/ProMedia

Стадыён «Трактар» падчас спартыўнага мерапрыемства

«Галодныя» кіламетры на «алімпійцы»

На першых 80 кіламетрах ад беларуска-польскай мяжы на магістралі М1/Е-30 «дальнабойшчыкі», як правіла, не спыняюцца, нават калі галодныя. Рэпутацыя ў тамтэйшых «забягалавак» ля збочынаў ніякая, бо дрэнна кормяць і груба абліваюць. Афіцыйнае таму пацверджанне вымушаны даць зараз і камітэт дзяржкантролю па Брэсцкай вобласці, які пасля правядзення 118 праверак аб'ектаў прыдарожнага сэрвісу склікаў калегію для прыняцця мераў выпраўленчага характару. Як адзначаецца, «парушэнні выкрытыя пры ўсіх праверках, асноўныя з якіх: падман пакупнікоў, нізкая якасць прадуктаў, дрэнная касавая дысцыпліна». За бруду кутах, армію прусакоў і мышэй 13 разоў былі вынесены пастановы аб прыпыненні эксплуатацыі прыдарожных шынкоў. Паколькі штрафы на выканаўцаў мала ўздзейнічаюць, то суворыя папярэджанні вынесены старшыням Жабінкаўскага, Бярозаўскага, Кобрынскага, Івацэвіцкага райвыканкамаў, а таксама кіраўнікам камітэта прамысловасці і гандлю аблвыканкама, Брэсцкага аблспажыўсаюзу. І усё ж няма поўнай гарантыі, што сітуацыя зменіцца кардынальна. Ёсць іншы досвед, як, прыкладам, за Бугам на захад праблему добрага сэрвісу на вялікай дарозе даўно і паспяхова вырашыла канкурэнцыя прыватнікаў. А метад брэсцкай «вертыкалі» планавым чынам увасобіць «Схему развіцця прыдарожнага сервісу» ад 1996, прасунуты толькі на выдзяленне ўздоўж аўтастрады 23 зямельных участкаў пад будаўніцтва міні-кафэ. 50 % вызначаных арандатараў усё яшчэ не здолелі пераадолець бюракратычныя бар'еры ўзгадненняў і рэгістрацыі.

Галіна БАРАВАЯ

«Дзяржрыбгасу» цяжка

Рыбапераапрацоўчыя прадпрыемствы дзяржаўнага аб'яднання «Дзяржрыбгас» знаходзяцца ў цяжкім фінансавым становішчы. Пра гэта было заяўлена 3 снежня ў Мінску на паседжанні «круглага стала» з тэмай «Праблемы цэнаўтварэння на рыбаперапрацоўчых прадпрыемствах рэспублікі. Шляхі вырашэння».

Паводле слоў кіраўнікоў «Дзяржрыбгаса», на сённяшні дзень прадпрыемствы аб'яднання маюць вялікую крэдыторскую запазычанасць за сыравіну, энерганосьбіты, іншыя абавязанні. У выніку па стане на 1 лістапада 2001 года прадпрыемствамі аб'яднання «Дзяржрыбгас» завезена 4.056 тон рыбнай сыравіны. Гэта складае толькі 6,8% ад планавага паказчыка, зацверджанага дзяржаўнай праграмай забеспячэння насельніцтва краіны рыбай і морапрадуктамі на 1998-2005 гады. Паводле гэтага дакумента, у 2001 годзе ў Беларусь прадугледжаны завоз рыбы аб'ёмам 60 тысяч тон.

Як адзначаюць кіраўнікі «Дзяржрыбгаса», прадпрыемствы не маюць дастатковых рэсурсаў, у той час як сыравіна пастаўляецца з-за мяжы Беларусі, і даводзіцца працаваць на ўмовах пастаўшчыкоў. Уласных абаротных сродкаў з улікам зносу асноўных фондаў у памеры 80—90% прадпрыемствам «Дзяржрыбгаса» для закупкі рыбы недастаткова, таму даводзіцца разлічваць на крэдытныя рэсурсы. З пачатку 2001 года перапрацоўчымі прадпрыемствамі «Дзяржрыбгаса» было атрымана крэдытаў у суме 1 млрд. 48 млн. рублёў.

Пры гэтым, як адзначаюць спецыялісты, цэнаўтварэнне на рыбную прадукцыю не адпавядае рэаліям сённяшняга дня.

Аляксей АРЭШКА

Разлік на тэндэр

У 2002 годзе міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання Беларусі разлічвае на ўраджай збожжа аб'ёмам 6,4 млн. тон. Пра гэта заявіў журналістам кіраўнік міністэрства Міхаіл Русы.

Сёлета сабраны ўраджай склаў 5,2 млн. тон (па 23,5 цэнтнера з гектара) – на 315 тыс. тон больш, чым летась, і на 1,8 млн. тон менш за план, вызначаны прэзідэнтам краіны. Паводле слоў Русага, рэнтабельнасць вытворчасці збожжа сёлета дасягае 68–70%, аднак агульная рэнтабельнасць сельскагаспадарчай прадукцыі не перавышае 2%.

Сёлета Беларусь экспартавала харчавання на 250 млн. даляраў ЗША – галоўным чынам на расійскі і, у прыватнасці, на маскоўскі рынак. «Мы хочам павярнуць сюды расійскі капітал», — заявіў Русы. На 2002 год заключана пагадненне з урадам Масквы аб пастаўцы беларускага харчавання на суму «60 і больш мільёнаў даляраў ЗША».

Як паведаміў Русы, у найбліжэйшыя гады мінсельгасхарч мае намер правесці «песпецыялізацыю» 750 тыс. гектараў малапрадукцыйнай ворнай зямлі (8 % усіх плошчаў), з іх 94 тыс. «ні на што не прыдатныя» і будуць поўнасцю выведзены з абарачэння. Паводле слоў міністра, у малапрадукцыйныя землі штогод укладваецца ад 300 да 400 млрд. рублёў.

У наступным годзе дзяржзамова на пастаўку сельгаспрадукцыі будзе размяркоўвацца на тэндэрнай аснове.

Дзмітрый УЛАСАЎ

Глабалізацыя і ААН

Джэфры Д. САКС, прафесар эканомікі і дырэктар Цэнтра міжнароднага развіцця пры Гарвардскім універсітэце

Пасля фатальнага месяца верасня, калі ў выніку тэрарыстычных атак, а таксама мераў адплаты ў адказ над сусветнай эканомікай навісла пагроза, у лістападзе, што цікава, наадварот выявілася ўстойлівасць працэсу глабалізацыі. Эканамічны спад з'яднаў большую частку свету, і не толькі ў паляванні на тэрарыстаў, але і ў актывізацыі супрацоўніцтва між краінамі свету. Некалькі лістападаўскіх падзей дазваляюць спадзявацца на тое, што міжнародная супольнасць стане больш трывалай і атрымае ад гэтага эканамічныя выгады.

Па-першае, больш за 100 краін сабраліся ў горадзе Маракеш, што ў Марока, для заключэння асаблівага пагаднення паміж суб'ектамі ААН па прыняцці мераў, накіраваных на абмежаванне працэсаў, што вядуць да зменаў клімату на планеце. Гэтыя краіны пагадзіліся з мэтай замаруджання працэсу глабальнага пацяплення паменшыць выкіды ў атмасферу газаў, якія падтрымліваюць г.зв. парніковы эфект.

Адметна тое, што ЗША яшчэ не падпісалі гэтага пагаднення – хаця менавіта Амерыка ў параўнанні з іншымі краінамі выкідае больш у атмасферу такіх газаў. Між іншым, той факт, што ўвесь свет, нягледзячы на адсутнасць Злучаных Штатаў, здолеў прыйсці да згоды, можа сур'ёзна абнадзеіць. Ніводная краіна сама сабою, нават з вельмі моцнай эканомікай, не можа перашкодзіць супрацоўніцтву паміж усімі астатнімі. А лепш за ўсё для яе было б таксама падлучыцца да такіх міжнародных праектаў.

Па-другое, міжнародная супольнасць ухваліла ўваход у Сусветную гандлёвую арганізацыю Кітая, які сотні гадоў трымаўся ў баку ад сусветнай эканомікі. У сярэдзіне XIX стагоддзя Кітай моцна пацярпеў ад імперскіх дзяржаваў Еўропы, якія дамагліся перавагі над Кітаем на ўзроўні тэхнікі і прамысловасці і тым самым прымусілі дынастыю Чын пайсці на гандлёвыя саступкі. Пасля гэтага ў Кітаі больш за стагоддзе панавала бязладдзе. І толькі 20 гадоў таму гэтая краіна знайшла, нарэшце, выхад да міжнароднай супольнасці. Тое, што ў гэтым месяцы Кітай увайшоў у СГА, з'яўляецца значным крокам у гэтым працэсе. Цалкам рэальна, што кітайская нацыя, як незалежная, стабільная, трывалая, у будучыні можа прэтэндаваць на месца аднаго з лідэраў у свеце гандлю.

Па-трэцяе, больш за 140 краін на сустрэчы ў горадзе Доха ў Катары дамовіліся распачаць новы раунд перамоваў у гандлі. Пасля шматгадовых пратэстаў супраць вольнага гандлю краіны зрабілі выбар усё ж такі не на карысць пратэкцыянізму. Важна таксама, што краіны, якія развіваюцца, дамагліся сур'ёзных саступак на сваю карысць у рамках новых гандлёвых перамоваў. Адсталым краінам былі дадзены канцэсіі на атрыманне найважнейшых лекаў, яны таксама настойвалі і ўрэшце былі запэўнены заможнымі краінамі ў тым, што яны перагледзяць сваю пратэкцыянісцкую палітыку ў некаторых пытаннях.

Па-чацвёртае, вайна ў Афганістане не толькі хутка развівалася на сушы, але і прыняла да дыпламатычнага прарыву. ААН будзе адыгрываць цэнтральную ролю ва ўзнаўленні дзейснага ўраду ў гэтай краіне і ў каардынацыі ажыццяўлення гуманітарнай дапамогі афганцам. Роля ААН у гэтым працэсе адпаведна вырасла, што дапамагае зноў заваёўваць аўтарытэт і значэнне для краін свету, што барацьба супраць тэрарызму – насамрэч міжнародны высілак, а не толькі дзеянні адных ЗША.

З усяго вышэйвыкладзенага вынікае наступнае: нават на фоне тэрарызму і глабальнай рэцэсіі міжнародная супольнасць знаходзіць новыя шляхі да супрацоўніцтва. Акрамя таго, узмацняецца роля міжнародных арганізацый, што дзейнічаюць пад эгідай ААН, што, у сваю чаргу, забяспечвае больш упэўненасць у тым, то спрэчныя пытанні будуць вырашацца мірным і палюхным шляхам з шырокамаштабным прыцягненнем навуковай экспертызы, як гэта было пры заключэнні дамовы пра абмежаванне зменаў клімату. Ніводная краіна не хоча быць у баку ад гэтага глабальнага працэсу. Няма сумнення ў тым, што Расія следам за Кітаем у найбліжэйшай будучыні таксама ўвойдзе ў СГА.

Навукоўцы-гуманітарыі і палітычныя агляздальнікі спрачаюцца, ці з'яўляецца глабалізацыя рэальнай з'явай, ці гэта ўсяго толькі лозунг; ці прыносіць яна карысць, ці толькі шкодзіць; а таксама ці з'яўляецца глабалізацыя далікатным працэсам, які неабходна ахоўваць, ці гэта ўстойлівы працэс, які наступнымі гадамі, верагодна, будзе набіраць моц.

Я лічу, што глабалізацыя ёсць моцнай і цалкам пазітыўнай сілай. Яна дазваляе краінам атрымоўваць выгады ад пашырэння міжнароднага гандлю, садзейнічае больш хуткаму ўзаемавыгаднаму распаўсюджванню тэхналогіяў, а таксама дазваляе спадзявацца на тое, што ўсярэдзіне краін будзе менш гвалту і паменшае колькасць канфліктаў. Лістападаўскія пагадненні схіляюць да думкі, што большая частка свету падзяляе гэтыя спадзяванні і гатовая ўвесці ў справу палітычныя рэсурсы з мэтай забеспячэння поспеху гэтага працэсу.

Натуральна, глабалізацыя патрабуе міжнароднага кіравання і адзіных законаў. Яна не павінна быць гульнёй заможных супраць бедных. Яна не можа функцыянаваць без міжнароднага права і міжнародных інстытутаў. Таму таксама прыкметнае лідэрства інстытутаў ААН у шматлікіх лістападаўскіх падзеях. Арганізацыя прадэманстравала сваю неабходнасць пры вырашэнні праблем кіравання глабальным навакольным асяроддзем, сусветнага гандлю, утварэння і адраджэння дзяржаў, а таксама пры ажыццяўленні гуманітарнай дапамогі. Наступнымі гадамі інстытуты ААН будуць адыгрываць вырашальную ролю пры дапамозе найбяднейшым краінам Афрыкі ды іншым у свеце з тым, каб яны атрымлівалі больш карысці ад глабалізацыі.

Такім чынам, гэты месяц быў прэлюдыяй да важнай падзеі, якая адбудзецца 13 снежня, калі генеральны сакратар ААН Кофі Анан і ўся арганізацыя ў яго асобе ў сталіцы Нарвегіі Осла атрымаюць Нобелеўскую прэмію гэтага году. Гэта ўзнагарода належным чынам адлюстроўвае тую ролю, якую ААН мае і павінна мець у свеце далей у працэсе паспяховага і мірнага развіцця глабалізацыі.

© Project Syndicate

ЭКСПРЭС

Прагнозы, пазыкі, разлікі

Хранічныя хваробы таксама можна лячыць

На адным з апошніх паседжанняў Мінгарвыканкама мэр сталіцы Міхаіл Паўлаў выказаў хваляванне наконт хранічнага неаплочвання энергарэсурсаў прамысловымі прадпрыемствамі. Сённяя гэтая пазыка складае каля 7 млрд.рублёў. Сярод павінных прадпрыемстваў – трактарны завод, канцэрн «Беллегпрам» і суб'екты недзяржаўнай формы гаспадарання. Па меркаванні мэра, адключэнне энергазабеспячэння, якое ужо мела месца ў гэтым годзе – гэта надзвычайная мера, якая не павінна паўтарацца без спецыяльнай санкцыі Мінгарвыканкама. Аднак, увага кіраўнікоў прадпрыемстваў была звернута на рэжым жорсткай эканоміі электраэнергіі і газу, а таксама на тое, што ўжо сёння падача электраэнергіі на заводы і фабрыкі можа скарацiцца на 20%.

Губляем гандлёвы кантакт з Германіяй

Як вядома, Германія – галоўны партнёр Беларусі на Захадзе (удзельная вага ў тавараазвароце з краінамі далёкага замежжа – каля 15%). Аднак у апошнія два гады назіраецца тэндэнцыя да змяншэння аб'ёмаў гандлю з гэтай краінай. Так, у мінулым годзе ён скараціўся на 10%. Такое ж скарачэнне ўжо адзначана за перыяд з пачатку гэтага года, за які Беларусь экспартавала ў Германію тавараў толькі на 142 млн. даляраў (імпарт склаў 300 млн. даляраў). У структуры нашага экспарту, як і раней, пераважае дрэва, тэкстыльныя вырабы, некаштоўныя металы, медыцынскія, аптычныя, вымяральныя прыборы. Германія прадае нам машыны, абсталяванне, прадукцыю хімічнай прамысловасці.

Хто харчуецца нашым малаком?

Аб'ём экспарту сельгаспрадукцыі Беларусі ў 2001 годзе значна павялічыўся ў параўнанні з аналагічным перыядам мінулага года. Гэтае павелічэнне ўвогуле склала больш як 40%. У асноўным наша рэспубліка экспартуе малочную прадукцыю, яйкі, мяса ды казеін. Значная частка прадуктаў сельскай гаспадаркі ідзе на Украіну, Германію, Літву і Польшчу. Аднак асноўным партнёрам мінсельгасхарчу па-ранейшаму застаецца Расія. Экспарт прадуктаў харчавання ў гэты рэгіён складае больш за 86% ад агульнага аб'ёму паставак.

Страхоўшчыкаў у ЗША саміх трэба страхаваць

Амерыканскія страхоўшчыкі разаслалі тысячам кампаній папярэджанні аб тым, што заключаныя з імі страхавыя дамовы будуць ануляваны. Нагодай да такога кроку стала затрымка з прыняццем у Кангрэсе ЗША пакета дакументаў па абароне страхавой галіны ў выпадку новых тэрарыстычных актаў. Па меркаванню спецыялістаў, калі пакет дакументаў не будзе прыняты, страхавыя кампаніі не пагодзяцца пакрываць усе матэрыяльныя страты за свой кошт і будуць вымушаны заключаць новыя дагаворы, якія не будуць прадугледжваць выплаты кампенсацый па тэрактах. Вядома, што яшчэ ў кастрычніку Сенат ды Кангрэс ЗША абвесцілі планы падтрымкі страхоўшчыкаў у выпадку новых тэрактаў – аднак ніводзін з іх так і не быў прыняты.

Андрэй КАРПОВІЧ

Ці трэба тэставаць чыноўнікаў?

Грамадзяне Беларусі ўжо прызвычаіліся і перасталі бянтэжыцца і абурацца частымі няўцямнымі кадравымі перастаноўкамі і на месцы ўласнай працы, і ў высокіх уладных дзяржаўных структурах. І няўзброеным вокам відаць, што на кіраўнічых адміністрацыйных пасадах у нас сядзіць забагата выпадковых і некампетэнтных асобаў.

Як мінімум кожны трэці, як кажуць у народзе, начальнік у Беларусі – менавіта такі. Прычынаў відочнага кадравага крызісу некалькі. Гэта і дрэнная падрыхтоўка спецыялістаў, і тое, што кадры ў нас часцяком адбіраюцца і прызначаюцца не туды, куды трэба, і не тыя, што вартыя. Будаўніка могуць прызначыць, умоўна кажучы, банкірам, сантэхніка – міністрам культуры... Эфектыўнасць працы адміністрацыйнага апарату малая ў тым ліку ад таго, што прызначэнні адбываюцца пераважна па інтуіцыі і асабістых сімпатыях, карацей, паводле пратэкцыянізму ці суб'ектывізму вышэйшага кіраўніцтва.

Уяўляеце, якія б былі вынікі самых што ні на ёсць простых тэставанняў беларускага чынавенства на прафпрыдатнасць і агульнае развіццё асобы. Скажам, на элементарную пісьменнасць. Ці хоць бы забаўку *IQ* хай бы прайшлі. А то некаторыя ж двух словаў звязаць і палец аб палец на працы ўдарыць не могуць.

Між тым, у Беларусі маецца ўстанова, што якраз займаецца распрацоўкамі аб'ектыўных прафесіяграфічных спецтэставанняў на адпаведнасць таго ці іншага чалавека ў залежнасці ад яго ных псіхафізічных якасцяў пэўнай прафесіі і пасадзе. Гэта Цэнтр праблемаў чалавека, што існуе пры Беларускім дзяржаўным універсітэце. Са словаў дырэктара Цэнтра Дзмітрыя Сагайдака, тут распрацавалі дыягностыку, якая дазваляе выяўляць адміністрацыйны патэнцыял асобы, схільнасць для прыняцця рашэнняў, да працы ў стрэсавых умовах, ступень трымання жыццёвых удараў, гнуткасць рэагавання на сітуацыйныя ўздзеянні. Карацей, усё тое, чым мусіць валодаць упраўленец у цяперашняй складанай беларускай рэчаіснасці. Прычым пад кожнае працоўнае месца, пад кожную прафесійную зону распрацоўваецца адмысловы тэст. Аднак шырокага прымянення прафесіяграфічнай тэхналогіі Цэнтра праблемаў чалавека не знаходзяць. Зблошага ўсё выглядае эксперыментамі. Адно што, як распавёў Дзмітрый Сагайдак, гэты метад выкарыстоўваецца «для дыягностыкі магчымых будучых крызісных кіраўнікоў». Паводле заканадаўства, яны нават абавязаныя праходзіць такое тэставанне.

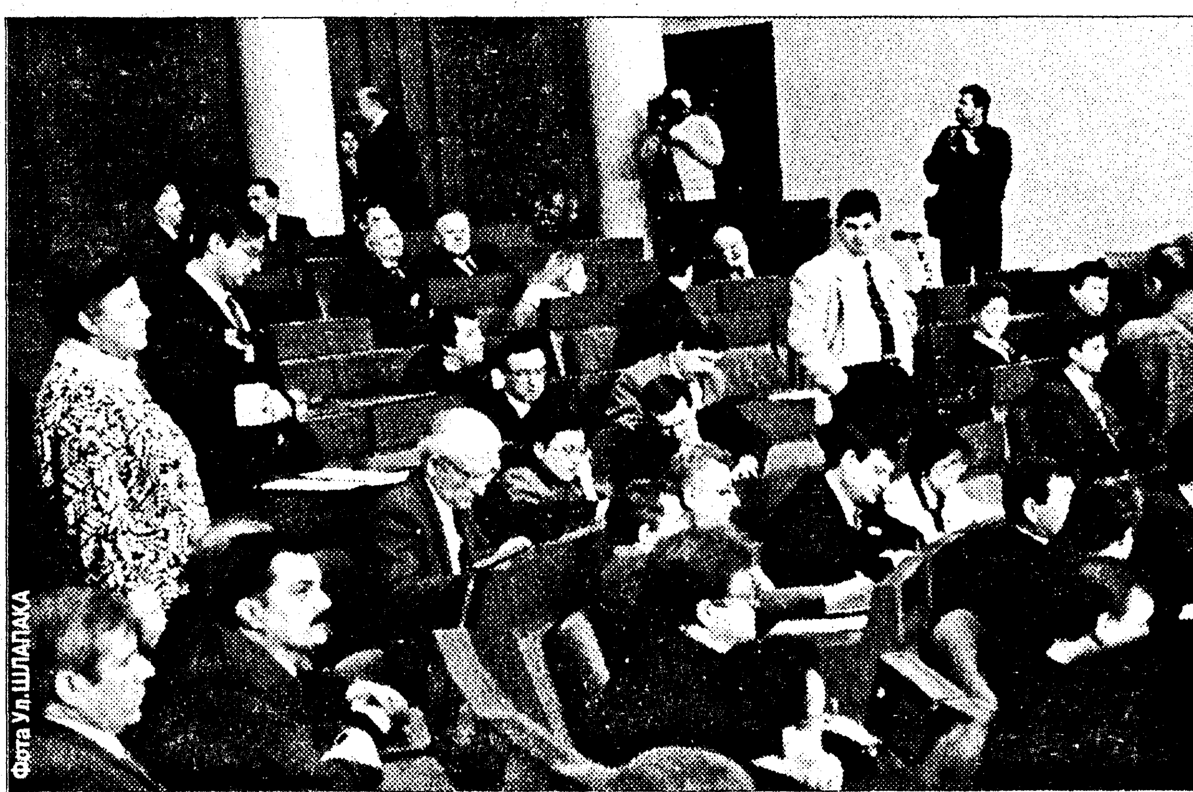
Фота Ул. ШЛАПАКА

Астатнія кадры па-ранейшаму прызначаюцца па старой савецкай рэкамендацыйнай схеме. Але наколькі паспяхова чалавек працаваў на папярэдніх месцах работы, як даводзіць Дз.Сагайдак, ёсць у гэтых выпадках «пытаннем суб'ектыўнай ацэнкі невялікага кола людзей, якія самі таксама не праходзілі аб'ектыўнай ацэнкі сваіх характарыстык».

За мяжой кадравыя падыходы зусім іншыя. Вось што распавёў дырэктар Цэнтра праблемаў чалавека пра функцыянаванне заходніх сістэмаў тэставання:

— Перш-наперш заходні чалавек законапаслухмяны, чаго ў нас мы не назіраем на ніводным узроўні. Апрача законапаслухмянасці, ён прывык, што ў любым відзе дзейнасці чалавек мусіць адпавядаць пэўным стандартызаваным патрабаванням. Напрыклад, па хуткасці ўспрыняцця інфармацыі, па агульнай структуры логікі, па семантычнай і матэматычнай логіцы, па прасторавым уяўленні. Узорам у гэтым плане ёсць ізраільскі псіхаметрычны тэст, які выяўляе агульнаінтэгральную здатнасць да інтэлектуальнай дзейнасці, чаго вымагае асваенне канкрэтных прафесійных ведаў і навыкаў у любой сферы. Гэта ні ў якім разе не знакаміты *IQ*, які даўно сябе дыскрэдытаваў: ён не адпавядае той разнастайнасці жыццёвых запатрабаванняў да асобы, каб быць сацыяльна значнай. Гэты тэст вельмі аднабокі. У ЗША амерыканец прывык да таго, што любое «гарызантальнае» перамяшчэнне з аддзела ў аддзел, з роўнай ступенню адміністрацыйнай адказнасці, а тым больш «вертыкальнае» заўжды суправаджаецца адпаведным тэставаннем. Апрача тых рэдкіх выпадкаў, калі людзей ангажуюць на работу, калі яны выбітныя і зарэкамендаваўшыя сябе годна ў выкананні цэлага шэрагу рэальных работ. Такім чынам, амерыканец шматкроць разоў праходзіць псіхаметрычную дыягностыку.

– Значыць, можна зрабіць выснову, што ў нас у кіраўнічых кадрах на ўсіх узроўнях досыць вялікі працэнт выпадковых людзей?

— Жыццё – таксама спецыфічная дыягностыка. І калі гэтыя людзі ў нашай сістэме займаюць кіраўнічыя пасады, значыць, яны нейкім комплексам дадзеных якраз адпавядаюць нашай сістэме. Іншая справа, што мы разумеем, што не з'яўляемся ўзорам ні ў сферы эканомікі, ні ў навуцы...

Але частая замена і перамяшчэнне кадраў таксама не дае плёну. Са словаў Дзмітрыя Сагайдака, псіхаметрычныя тэсты не заўжды накіраваныя на негатыў, каб прыбраць кагосьці з пасады, а часта якраз на выяўленне для далейшага ўдасканалення пасродкам розных трэнінгаў не развітых як след характарыстык.

Усяго праз трохгадзінныя тэсты на камп'ютэры ў Цэнтры праблемаў чалавека пакуль прайшло каля тысячы чалавек. Гэта спецпадраздзяленні ахоўных службаў, Вышэйшы гаспадарчы суд, фірмы, спартоўцы. Зараз Цэнтр сваімі тэстамі суправаджае падрыхтоўку нацыянальнай зборнай Беларусі да Алімпійскіх гульняў.

Кірэй МАНУЙЛА

Карыслівае валанцёрства

5 снежня валанцёры па ўсім свеце адзначаюць свой дзень. Нягледзячы на тое, што слова «валанцёр» для беларускага вуха крыху нязвыклае і ўвайшло ў наш лексікон толькі апошнім дзесяцігоддзем, яно мае агульныя карані са знаёмымі многім беларусам па студэнцкіх гадах «будаўнічымі атрадамі»: гэта тая ж сацыяльна-значная праца на добраахвотных пачатках. Аднак тут у параўнанні з будатрадамі перад юнакамі адкрываюцца новыя гарызонты – з малымі выдаткамі можна патрапіць у далёкае замежжа ад Японіі да ЗША, папасавацца з прасунутай замежнай моладдзю і сапраўды рэальна падзарабіць.

Рух студэнцкіх атрадаў з цягам часу даў трэшчыну і пачаў мізарнець. Ратаваць краснадарскі, стаўрапольскі ці крымскі ўраджай беларускіх студэнтаў клічуць усё радзей, бо і без іх могуць управіцца. Да ўсяго дзеля абароны свайго рынку працы ў нашых суседзяў на замежных працоўных усталяваныя большыя падаткі, пасля выплачэння якіх ад заробленых грошай застаецца дробязь, якой хапае на пару бутэлек тамтэйшага віна. З нашымі калгасамі сітуацыя трохі падобная. Неяк у адным з калгасаў Лагойскага раёна здарыўся няшчасны выпадак з адным са студэнтаў, што там працавалі. Для многіх раённых чыноўнікаў гэтае здарэнне каштавала ім пасадаў. Пасля такога інцыдэнту кіраўнікі калгасаў з неахвотай ускладаюць на сябе адказнасць за жыццё і здароўе легкадумных студэнтаў, але ж рабочая сіла патрэбная.

З валанцёрамі ў параўнанні з будатрадамі мець справы больш выгадна. Моладзь, пагаджаючыся на працу, адразу зарыентавана, што жыць у файных умовах ім не давядзецца, харчавацца давядзецца тым, што перападзе з «гаспадарскага стала», і на заробак не прэтэндуе. Як быццам бы валанцёраў спецыяльна прыдумалі для нашых гаспадарак – дадатковыя працоўныя рукі і можна сэканоміць на заробках.

Аднак галоўная мара для моладзі — замежжа. Адпраўкай туды па валанцёрскіх праектах нашых суайчыннікаў займаецца шмат маладзёжных арганізацыяў. Але патрапіць туды не так ужо і лёгка. Па словах Яраслава Алейніка, выканаўчага дырэктара Рэспубліканскай маладзёжнай грамадскай арганізацыі «Ліга добраахвотнай працы моладзі», мінулымі гадамі ў красавіку, калі пачыналіся фарміраваць групы валанцёраў на замежжа, пачынаўся сапраўдны бум ахвотных. Яшчэ б! Не кожны дзень выпадае шанец патрапіць у Францыю ці Германію. Самаму валанцёру гэта паездка абыходзілася толькі аплатай праезду і візы. У тыя ж Францыю ці Германію, напрыклад, для валанцёраў візы адкрываюць задарма. Забяспечыць яго жытлом, ежай і працай – справа прымаючага боку. Ці пашанцуе з жытлом, загадзя ніколі невядома. Можна жыць у палатках, а можна і ў сям'і. Аднойчы нашым суайчыннікам пашэнціла яшчэ больш – увесь іх інтэрнацыянальны валанцёрскі лагер пасялілі на пустой віле багатага француза. Басейн і іншыя выгоды ўвесь час былі толькі ў іхнім распараджэнні.

Карміць добраахвотніка могуць па-рознаму, але з гэтым за мяжой звычайна праблемаў не бывае. Праца – адно задавальненне. У асноўным яна носіць экалагічны, рэстаўрацыйны, музычны ці тэатральны характар. Можна рабіць для птушак гнёзды, чысціць раку, дапамагаць на рэстаўрацыйных работах. А патрапіўшы аднойчы ў музычны валанцёрскі лагер, нашыя музыкі нават паспелі набыць папулярнасць. Згуртаўшыся з камандай з іншай краіны, яны разам распрацавалі такі выступ, што пасля атрымалі запрашэнне на мясцовае тэлебачанне. Астатні час пасля 4-5-гадзіннай працы можна прысвяціць сабе, стасункам з іншаземнай моладдзю і краявідам. Грошы на кішэнныя расходы забяспечвае прымаючы бок, так што няма ніякіх абмежаванняў у сродках, грошай хапае на ўсё.

Адбор у валанцёры галоўным чынам ладзіцца ў залежнасці ад матываў, па якіх вы хочаце патрапіць за мяжу. Карыслівасці ў моладзі не адняць, таму бывае, што трапляюцца і тыя, хто праз міжнародны валанцёрскі праект, патрапіўшы за мяжу, хоча знайсці сабе там мужа ці прыгнаць адтуль машыну. Рэжым жорсткай эканоміі, у якім даводзіцца жыць кожнаму з нас, як бачна, дужа стымулюе працу фантазіі. Прыгожа зматываваць сваё жаданне з'ехаць у анкеце нецяжка, і нават пасля жорсткага адсеву карыслівых студэнтаў праколы ўсё ж такі здараюцца.

А вось чаго да нас ездзяць валанцёры? У іх у параўнанні з нашымі высакароднымі матываў паболей. Адно што многім замежцам-валанцёрам такая праца на радзіме залічваецца як альтэрнатыўная служба ў войску. Патрапіўшы на працу, напрыклад, у той жа дзіцячы хоспіс ці садок для дзяцей-інвалідаў, жыць ім даводзіцца ва ўмовах, у якіх не кожны з нашых студэнтаў жыць пагадзіўся б: маленькая халодная каморка, мінімум выгодаў, прыбіральня не працуе, харчаванне разам з дзецьмі. Аплаты працы з боку гэтых установаў няма, і можна разлічваць толькі на грошы, што выдаткоўваюцца еўрапейскім бокам на кішэнныя траты – 50 долараў на месяц.

Замежны валанцёр на нашай тэрыторыі не мае адпаведнага валанцёрскага статусу. Выязджаючы ў тую ж Францыю ці Германію як валанцёры, нашы грамадзяне атрымліваюць шэнгенскую візу бясплатна, а грамадзяне гэтых краінаў, едучы да нас, купляюць яе за 100 долараў. 300 долараў ім трэба аддаць за шматразовую візу. Адзін дзень перабывання на Беларусі замежным добраахвотнікам абыходзіцца ў 1 долар, а на мяжы іх прымушаюць купляць абавязковую медыцынскую стахоўку (14 долараў за 1 месяц), не звяртаючы ўвагі на тое, што яны ўжо маюць страхавы поліс сваёй краіны, і які, згодна з нашым заканадаўствам, павінен прызнавацца на нашай тэрыторыі.

Алена ЛАБАНАВА

ПОШТА

Угодкі традыцыі

Для аматараў роднай старасветчыны ў нас заўжды была, ёсць і, падобна, будзе нагода пасумаваць — апошняя надарылася тры дні таму ў форме 145-х угодкаў з дня адкрыцця Віленскага музея старажытнасцяў. Гэты першы на землях былога ВКЛ публічны музей заснаваў і пэўны час быў яго галоўным апекуном сябра Дацкага каралеўскага таварыства паўночных старажытнасцяў, Стакгольмскай Каралеўскай акадэміі выяўленчага мастацтва і старажытнасцяў, Лонданскага археалагічнага інстытута, патомны лагойскі ўраджэнец граф Яўстафі Тышкевіч.

Музей займаў бібліятэчную залу Віленскага ўніверсітэта, у тыя гады зачыненага. Паколькі ўніверсітэт у 1919 годзе аднавіўся, у гэтай зале аднавілася і бібліятэка, а вось з 1856 года там быў найлепшы збор каштоўнасцяў, сабраных у Беларусі і Літве. Праўда, такую характарыстыку можна прыкласці да музея на невялікі перыяд. Бо пасля паўстання, у 1865 годзе, ён зведаў, кажучы сучаснай мовай, расійскую «зачыстку» — з яго была вынута душа.

У лепшыя гады музея пра яго клапацілася Віленская археалагічная камісія, у склад якой уваходзілі выдатныя асобы нашай гістарычнай навукі і літаратуры – браты Яўстафі і Канстанцін Тышкевічы, Уладзіслаў Сыракомля, Адам Кіркор, Ігнацы Крашэўскі, Тэадор Нарбут, Міхаіл Балінскі, Казімір Буйніцкі, Францішак Багушэвіч. Кожны з іх для ўтварэння публічнага музея падзяліўся сваімі прыватнымі зборамі.

Музей меў багатую калекцыю жывапісу, каменнай (дагістарычнай) і рыцарскай зброі, археалагічных знаходак, карэліцкія габелены, слуцкія паясы, унікальны нумізматычны збор, стрдрукі і старажытныя граматы, калекцыю медалёў, аўтографы гістарычных дзеячаў і г.д. Гэты музей лічыўся тады роўным музею Ягелонскага універсітэта ў Кракаве, і, зразумела, сярод яго наведвальнікаў былі і Зыгмунд Серакоўскі, Канстанцін Каліноўскі, В.Урублеўскі, Напалеон Орда, Станіслаў Манюшка, Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч і мноства іншых заслужаных перад гісторыяй асобаў.

Пасля паўстання экспанаты, якія, на думку расійскага экспедыцыйнага чынавенства, **«нагадвалі польскае ўладанне ў краі, штучна падтрымоўвала ў насельніцтва дарэмныя надзеі і нядобрыя памкненні»**, былі вывезены. Прыкладам, партрэты Тэадора Нарбута, Барбары Радзівіл, уніяцкія старажытнасці, гетманскія булавы, рарытэтныя дакументы і да т.п. Былі нават знішчаны стародаўнія фрэскі бібліятэчнай залы, і музей стаў узорным па тэндэнцыйнай «доказнасці» адвечнай рускасці Паўночна-Заходняга краю. Памянёныя вышэй асобы стваральнікаў і апекуноў музея, хто з іх яшчэ быў жывы, выйшлі з Археалагічнай камісіі, а нічога болей супрацьпаставіць здзеку над культурай яны не маглі.

У шэрагу бесперапынных рэпрэсіяў гэтая музейная расправа не выглядае надзвычайнай, бо такі ж лёс раней напаткаў сапежынскія і радзівілаўскія зборы, а пазней тое ж перажылі бібліятэка Храптовіча, лагойскі музей Канстанціна Тышкевіча, сотні іншых прыватных і публічных калекцыяў, касцёльных ды манастырскіх збораў і бібліятэк. У адных Жыровічах, калі імі завалодала праваслаўная царква, спалілі ў печках замест дроваў некалькі тысяч уніяцкіх старадрукаў.

Гэтакая ж бяда абрынулася і на створаны ў 1919 годзе Іванам Луцкевічам Віленскі беларускі музей. У 1944 годзе, пасля вызвалення Вільні ад нямецкай акупацыі, музеем, які месціўся ў знакамітых базыльянскіх мурах, зацікавіўся НКУС, і, зразумела, яго хутка зліквідавалі, каб не **«падтрымоўваў у насельніцтва дарэмныя надзеі і нядобрыя памкненні»**.

Гэтая самая традыцыя, аформленая пад усенародны рэферэндум, расправілася з нацыянальным гербам «Пагоня» і бел-чырвона-белым сцягам. Сёння гэтакае ж гунскае стаўленне да святыняў адчуваюць на сабе Курапаты як мясціна, якая пазбаўлена ўлады ідэалагічнага камфорту. На полі абавязковай дзяржаўнай памяці гэтая ўлада не хоча бачыць знакі дакору, не хоча цярпець нават цені тых, хто стаў ахвярамі нацыянальнага, моўнага, ідэалагічнага генацыду з боку крамлёўскіх шавіністаў, і чыю смерць не скарыстаеш у прапагандзе ўтварэння новага СССР. Чужую памяць, як чужую ўласнасць, нікуды не вывезеш і ўжо не схаваеш у падвалы Лубянкі. Таму ўлада намагаецца пазбавіць памяць матэрыяльнага апірышча, як у свой час царква вынішчала святыя мясціны палітэістаў, і застаўся ад іх толькі міф. Вось, здаецца, і Курапаты ператвараюць па такой традыцыі ў падставу для міфа, у які можна верыць, а пры жаданні не верыць, кажучы, а дзе тое было, хто тое бачыў?

У гэтым сумным ланцугу апынуліся і «Тутэйшыя» Янкі Купалы, бессаромна выкінутыя з рэпертуару нейкай сілай, якая кіруе міністэрствам культуры. Якую духоўную нікчэмнасць раздражняла гэтая п'еса беларускага класіка напярэдадні яго юбілейных угодкаў? Няўжо пастаноўка задушана з тае прычыны, што п'еса 1918 года напісання не страціла пафасу і сугучная сённяшняму дню з яго «саюзнай праграмай», намаганнямі паскорыць выбары агульнага парламента, правесці інтэграцыю на манер СССР, паставіць зверху нейкага прэзідэнта і да т. п.

Усё літаральна як было з віленскім музеем старажытнасцяў 145 гадоў таму. Нават падставы і лексіка забароны не змяніліся: каб не **«падтрымоўвала ў насельніцтва дарэмныя надзеі і нядобрыя памкненні»**.

А калі каму надта хочацца культуры, дык паслухайце песню пра вузкую спадчыну, што між Польшчай і Расіяй.

Ганна ВЯРЭНІЧ

Фота IREX/ProMedia

Новы антыракавы сродак?

У Японіі распрацоўваюць новую методыку лячэння рака печані. Група медыкаў з універсітэта ў Асака заявіла, што імі адкрыты новы метад, які наблізіць стварэнне вакцыны ад недабраякасных пухлінаў і зробіць магчымым іх вынішчэнне на ранняй стадыі развіцця. У хворых ракам, як вядома, аслаблены імунітэт. Часцей за ўсё гэта адбываецца таму, што перастаюць працаваць асаблівыя клеткі, якія павінны адсочваць чужародныя ўтварэнні і даваць імуннай сістэме каманду іх знішчыць.

Вучоныя з Асакі вырасцілі гэтыя самыя клеткі і разам з бялком інтэрлейкінам-12, які таксама ўдзельнічае ў працы імунных механізмаў і ўжываецца ў анкалогіі, перасадзілі лабараторным мышам, якія хварэлі на рак печані. У выніку ў трох з васьмі доследных арганізм перамог хваробу самастойна, у астатніх пухліна паменшылася ў шэсць разоў.

Эльза КУРЛОФ

КАНФЕСІі

Патрыярх паспытаў сябе ў рэкламе

Мноства тэлегледачоў адчулі немалое здзіўленне, калі ў праграме дзяржаўнага расійскага тэлеканала пабачылі рэкламны ролік, прысвечаны вядомаму «ЛУКОЙЛу», дзе прадстаяцель маскоўскай патрыярхіі спецыяльна зняўся ў атачэнні кіраўнікоў кампаніі на чале з яе прэзідэнтам Вагітам Алекпeравым. Болей за тое. На фоне пакрытага золатам іканастасу з выявамі святых былі зняты буйным планам патрыярх Аляксей II, які паведамляў мільёнам вернікаў вось што: «Мы ўдзячныя «ЛУКОЙЛу» за яго падтрымку многіх праектаў РПЦ, накіраваных на адраджэнне таго, што было зруйнавана ў мінулым, у гады барацьбы супраць веры, калі знішчался наша гістарычная памяць». І ў гэты момант на экране з'явіўся надпіс «ДЗЕСЯЦЬ ГАДОЎ ЛУКОЙЛУ! НА ДАБРО РАСІІ».

Чамусьці пасля гэтакага пафаснага роліка тэлеканал пракрышцыю рэкламу нейкага піва, чым паставіў патрыярха Рускай праваслаўнай царквы ў шэраг банальных выканаўцаў рэкламных тэкстаў. Зразумела, што заказчыкі рэкламы маюць свой пагляд на прысутнасць святара на экране. «Мы наколькі магчыма дапамагаем адраджэнню цэркваў і манастыроў, вось патрыярх і палічыў магчымым павіншаваць нас», — патлумачыў прадстаўнік «ЛУКОЙЛа» Дзмітрый Даўгоў, дадаўшы, што ніхто з тых асобаў, якія здымаліся ў рэкламным роліку, не атрымаў ад яго кампаніі хоць які-небудзь ганарар. Такім чынам, патрыярх здымаўся ў рэкламе бясплатна! Са свайго боку прадстаўнік Маскоўскай патрыярхіі Віктар Малухін адзначыў, што ўдзел патрыярха Аляксея II у рэкламным роліку – адлюстраванне «натуральнай удзячнасці «ЛУКОЙЛу» за яго ную дапамогу.

Хоць сума гэтай дапамогі дасюль нідзе афіцыйна не апублікаваная, Малухін сказаў, што нафтавы гігант разам з «Газпромам» і міністэрствам шляхоў зносінаў ёсць буйнейшым спонсарам царквы. З якіх крыніцаў гэтыя спонсары бяруць грошы на маштабную падтрымку рэлігіі – таксама таямніца.

Яўген ГАРЭЛІК

МУЗЫКА

Філарманічны фестываль

У Віцебску адкрыўся XIII міжнародны музычны фестываль імя Івана Салерцінскага. Філарманічнае свята арганізавана міністэрствам культуры, Беларускім саюзам музычных дзеячаў, Польскім інстытутам і Пецярбургскім фондам Д.Шастаковіча.

Акрамя канцэртных залаў, фестываль пройдзе пад зводамі касцёлаў – святой Варвары ў Віцебску, святога Антонія Падуанскага ў Паставах і Андрэеўскага касцёла ў гарадскім пасёлку Лынтупы. Канцэрты фестывалю пройдуць таксама ў Барані, Браславе, Глыбокім, Гарадку, Докшыцах, Лёзне і іншых гарадах. Нароўні з інструментальнай на фестывалі прадстаўлена вакальная музыка. Сярод зорак – кавалер Рыцарскага ордэна лірычных мастацтваў Францыі Нэлі Лі (сапрана), салісты Марыінскага тэатра оперы і балета Марыя Людзько (сапрана), Айталінс Адамава (меца-сапрана), Алена Ведзянеева (меца-сапрана), Дзмітрый Варапаеў (тэнар), Уладзіслаў Сулімскі (барытон), Мікалай Каменскі (бас). Польскую музычную школу прадставіць прафесар Кракаўскай акадэміі музыкі Анджэй Пікуль (фартэпіяна). Беларуская музыка прагучыць у выкананні ансамбля салістаў «Класік-авангард», народнага артыста краіны Ігара Алоўнікава (фартэпіяна), Алены Сало (сапрана) і іншых вядомых музыкантаў.

Леанід СІМАНАЎ

КІНО

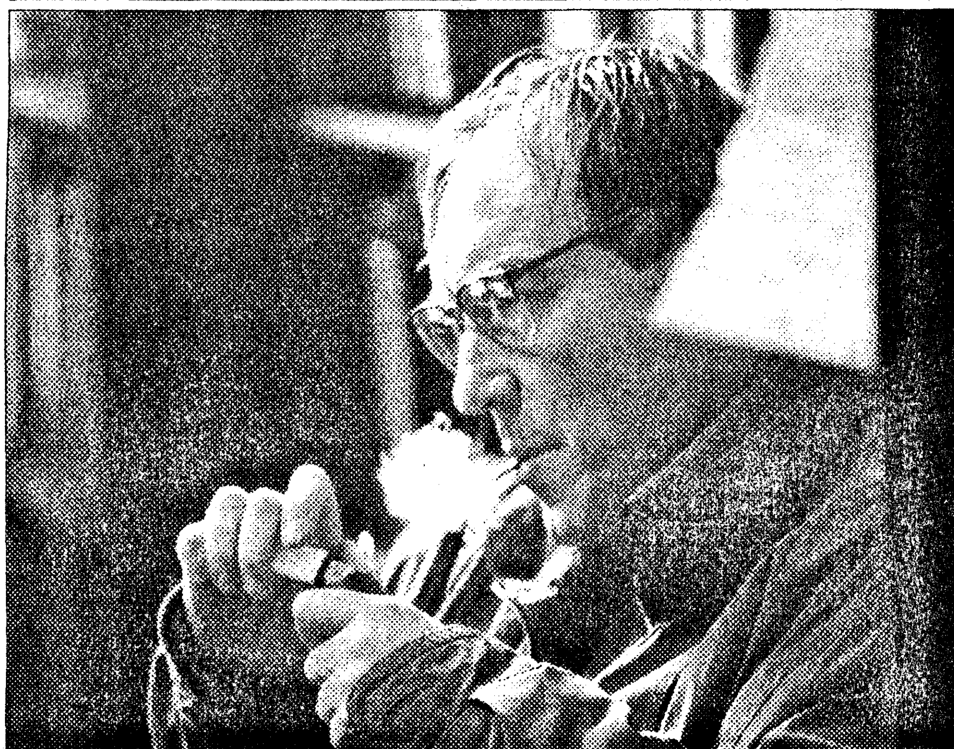

У Мінску здымаецца фільм «Каханак» з Алегам Янкоўскім у галоўнай ролі. Рэжысёр Валерый Тадароўскі

Мы паходзім ад іншай малпы

Наш продак паразумнеў дзякуючы плаванню

Як вядома, тэорыя Дарвіна палягае на меркаваннях, што мозг чалавека павялічваўся ў працэсе натуральнага адбору найбольш прыстасаваных да працы малпаў. На пачатку мінулага стагоддзя, калі гэтая тэорыя ўжо была агульнапрызнаная, неадноўчы праводзіліся даследаванні з мэтай акрэслення сувязі паміж вагой мозгу і разумовымі здольнасцямі людзей. Аднак усе яны не далі адназначных вынікаў – разумныя людзі сустракаліся як сярод уладальнікаў вельмі вялікага мозгу, так і вельмі малога. Тады гэта нікога не насцярожыла. А ўсё ж парадокс ёсць: як мог праходзіць натуральны адбор, калі навят істотная розніца ў вазе мозгу не дае перавагі ў розуме. Натуральны адбор магчымы толькі тады, калі навят невялікае змяненне станоўчай рысы (у дадзеным выпадку – вага мозгу) дае перавагу ў барацьбе за існаванне.

Але гэта не адзіны парадокс. Згодна з Дарвіным, прастахаджэнне і рука чалавека ўдасканальваліся дзякуючы выкарыстанню прыладаў працы, аднак археалагічныя знаходкі сцвярджаюць адваротнае: найстаражытнейшым прыладам 7 мільёнаў гадоў, а адбіткі ступні аўстралапітэкаў, пакінутыя на вулканічным попеле, практычна нічым не адрозніваюцца ад нашых. Болей за тое, як кажуць самі антраполагі, такім чынам пачалі хадзіць яшчэ як мінімум за мільён гадоў да таго. Калі і гэтага мала, можна прывесці яшчэ адзін доказ: выкарыстанне прыладаў працы можа прынесці карысць толькі таму, хто імі добра валодае, а валодае імі толькі той, у каго дзеля гэтага добра прыстасаваны рукі. Атрымліваецца, што на прамежкавых этапах натуральнага адбору выкарыстанне прыладаў працы прыносіла толькі шкоду, і толькі калі рукі добра прыстасаваліся для трымання прыладаў, а ступні і таз – для таго, каб цвёрда стаяць на нагах, яно пачало прыносіць карысць. Але такое немагчыма *a priori*, і сучасныя малпы бліскуча пацвярджаюць гэта: яны карыстаюцца рознымі прыладамі толькі ў тых выпадках, калі гэта не можа быць небяспечным для іхнага існавання, а пры такім раскладзе натуральны адбор немагчымы. Дарэчы, гарылы ў прыродзе карыстаюцца прыладамі радзей, чым шымпанзе, аднак рука па сваёй будове ў іх бліжэй да рукі чалавека. Значыць, выкарыстанне прыладаў – не самы лепшы спосаб развіцця ручнасці.

Дык якім жа чынам продак чалавека мог стаць «прамахадзячым» і займець ручнасць, здольную трымаць прылады працы? Часткова на такое пытанне можа даць адказ тэорыя англійскага біёлага-акіянолага А.Хардзі, якая з'явілася адносна нядаўна – у 1960 годзе. Згодна з гэтай тэорыяй, продкамі чалавека былі малпы, якія жылі на ўзбярэжжах марскіх лагунаў і вялі напаўводны лад жыцця. Калі гэта так, то тлумачэнне простахаджэння прыйдзе само сабою, дастаткова зірнуць на малпаў-насачоў, якія водзяцца ў прыморскіх лясах Інданезіі. Ніякімі прыладамі яны не карыстаюцца, але падчас прыліваў пераходзяць ад дрэва да дрэва на дзвюх нагах, трымаючы рукі над вадой. Ногі ў іх даўжэйшыя ў параўнанні з нагамі іншых малпаў, ступні таксама больш вялікія.

Тлумачэнне развіцця ручнасці і мозгу ў Хардзі практычна нічым не розніцца ад «тэорыі ўплыву працы» – змяняецца толькі від дзейнасці, таму яго таксама нельга лічыць задавальняючым. А можа быць ручнасць і мозг развіваліся пад уплывам воднага ці напаўводнага «стылю» жыцця? Пальцы скараціліся, далонь стала шырэйшая, каб зручней было плыць. Вялікі палец павярнуўся, каб яшчэ болей павялічыць плошчу далоні. А каб пальцы трымаліся прыціснутымі адзін да аднаго, развіліся дробныя мышцы. Так што «чалавек умелы» прыйшоў ужо на ўсё гатовае.

Крыху болей складана злучыць з водным ладам жыцця павелічэнне мозгу, таму прыйдзецца звярнуцца яшчэ да адной гіпотэзы, якая з'явілася пры канцы 80-х гадоў мінулага стагоддзя. Гэта тэорыя польскага навукоўцы, спецыяліста ў галіне кібернетыкі К.Фіялкоўскага.

Фіялкоўскі падышоў да мозгу як да кібернетычнай сістэмы, пабудаванай з ненадзейных элементаў – нейронаў. Ён спасылаецца на тэорыю фон Неймана, згодна з якой надзейнасць кібернетычнай сістэмы, пабудаванай з ненадзейных элементаў, можа быць падвышана шляхам павелічэння колькасці элементаў і злучэнняў паміж імі. Фіялкоўскі мяркуе, што на працягу немалога часу асноўным спосабам здабывання ежы для нашых продкаў была простая пагоня за дабычай, што патрабавала напружання сілаў і суправаджалася пастаянным перагрэвам мозгу, што было вельмі шкодна, бо абцяжарвала дзеянне нейронаў. Больш прыстасаванымі ў такой сітуацыі аказаліся тыя, чый мозг меў большую колькасць нейронаў і сувязяў паміж імі – гэта значыць большую ступень надзейнасці. Такім чынам, паводле Фіялкоўскага, павелічэнне мозгу звязанае з адаптацыяй да цеплавога стрэсу.

Тое, што мозг чалавека быў вымушаны падвышаць сваю надзейнасць за кошт павелічэння колькасці элементаў, можна патлумачыць інакш. Пры водным спосабе жыцця часцяком прыходзіцца даваць ныраць і затрымліваць дыханне, каб злавіць дабычу ці выцягнуць яе на паверхню.

Затрымка дыхання прыводзіць да кіслароднага голаду, які мацней за ўсё адбіваецца на мозгу (у чалавека без дыхання праз 5-6 хвілін адбываецца выміранне клетак галаўнога мозгу). Больш шанцаў выжыць пры такім спосабе здабывання ежы мелі тыя, хто меў болей надзейны мозг – які складаўся з большай колькасці нейронаў. Такім чынам, павелічэнне аб'ёму мозгу ў продкаў чалавека было звязанае з адборам асобінаў, больш прыстасаваных да затрымак дыхання.

Гэтая гіпотэза здольная лёгка патлумачыць, чаму такі вялікі мозг у кітоў і дэльфінаў. Напрыклад, дэльфіны-афаліны, якіх можна параўнаць па памерах з чалавекам, маюць мозг вагой 1.700 г (у чалавека ў сярэднім 175 г), прычым ён утрымлівае ў 1,5 раза болей нервовых клетак і ў 2 разы болей звілінаў. Самы вялікі мозг – у кашалотаў, якія даюць ныра на глыбіню кіламетра і нават болей. Вельмі вялікі мозг у сланоў, што, відаць, звязана з тым, што сланы маюць агульнага продка з ламантынамі і дзюгонямі, якія вялі напаўводны лад жыцця.

Гіпотэза напаўводнага паходжання чалавека здольная растлумачыць самую сенсацыйную знаходку, якую зрабіў антраполаг Р.Лікі на возеры Рудольф у Кеніі, у пластах, датаваных 2,9 мільёна гадоў, вядомую як чэрап №1470. Аб'ём яго роўны 800 куб. см., у яго цалкам адсутнічае надвокавы валік, косці яго больш тонкія, вонкавы рэльеф згладжаны, гэта значыць прысутнічалі адзнакі, якія па ўсіх існуючых тэорыях павінны былі з'явіцца толькі на самым апошнім этапе эвалюцыі, са з'яўленнем выразнай мовы. Нават у неандэртальцаў, якія вымерлі 30 тысяч гадоў назад і зусім мала не дажылі да нас, надвокавы валік захоўваўся. Праўда, потым узрост знаходкі быў зніжаны да 1,9 мільёна гадоў, але, нават адкінуўшы мільён гадоў, антраполагі нічога не змаглі растлумачыць.

Аднак гіпотэза Фіялкоўскага можа даць такое тлумачэнне: надвокавы валік знік, згладзіўся вонкавы рэльеф і сталі лягчэйшымі косці, бо стварэлі дадатковае супраціўленне пры плаванні. Сам Лікі лічыць, што ад істоты 1.470 ідзе простая лінія да сучаснага чалавека, а ўсе ахантропы і палеантропы, якія дасюль лічыліся нашымі продкамі, — тупіковыя напрамкі эвалюцыі.

Наагул, возера Рудольф на працягу сваёй гісторыі шмат разоў разлівалася, затапляючы вялізныя тэрыторыі. Сярод водны прасторы маглі ўзнікаць выспы, і на іх заставаліся жыць гамініды, якія вялі напаўводны лад жыцця.

Ва ўсякім разе, гэтая тэорыя не пярэчыць тэорыі натуральнага адбору, якой пярэчыць якраз тэорыя вырашальнага «ўплыву працы» на малпу.

Віктар КУКУРЫН

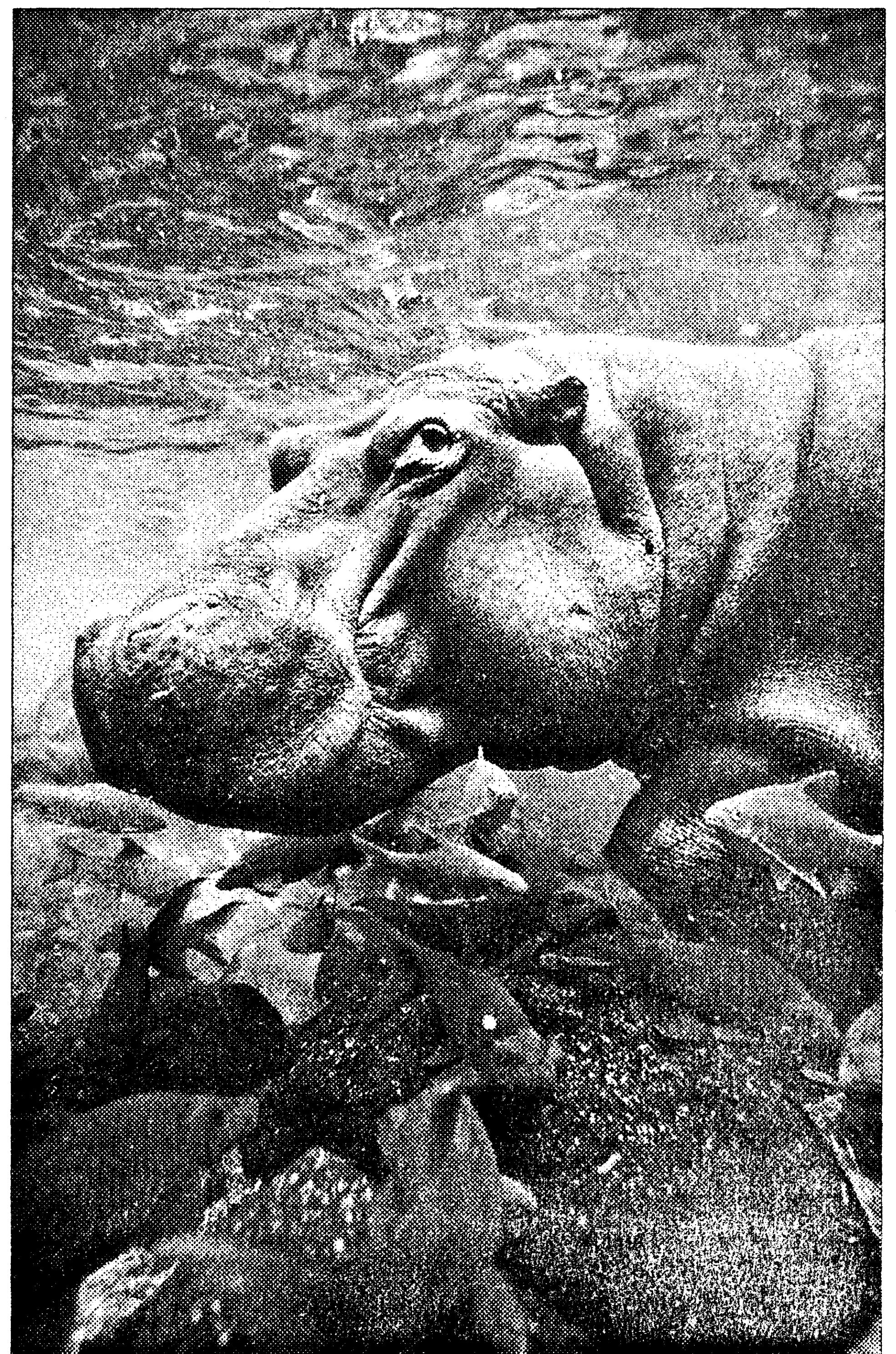

У падводным свеце заўжды было болей небяспекі, чым на зямлі, таму наш продак і асвойваў сушу

СПОРТ

Камусьці кошык «4», а камусьці група «Х»

На жараб'ёўцы адборачных групаў да чэмпіянату Еўропы па футболе 2004 года, які пройдзе ў Партугаліі, зборная Беларусі будзе размешчаная ў кошыку пад нумарам «4». Горшым мог быць толькі пяты кошык, у якім увогуле сабраныя адныя аўтсайдэры кшталту Мальты ці Андоры. Такое «пападанне» абумоўленае тым, што ў кошыку «сеюць», згодна з рэйтынгам, на працягу чатырох апошніх гадоў. А беларусы прыдатна выступалі толькі ў апошнім двухгадовым цыкле. Шанц трапіць прынамсі ў трэці кошык пры жараб'ёўцы да чэмпіянату свету 2006-га ў нас ёсць, але трэба вельмі добра згуляць у цяперашнім цыкле. Жараб'ёўка адбудзецца 25 студзеня.

. А пакуль што каля паўмільярда жыхароў планеты сачылі за правядзеннем іншай жараб'ёўкі – да чэмпіянату свету, што гэтым летам пройдзе ў Японіі і Карэі. Варта адзначыць невераготнае шанцаванне зборнай Расіі, якой у групу не трапіла ніводнага саперніка высокага рангу. Супраць расіянаў – Туніс, Японія і Бельгія.

Віктар СЕВЕРЦАЎ

Галоўны рэдактар **Павел ЖУК**

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя можа не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі.
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № 1289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец – рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by Надрукавана з дыяпазітываў заказчыка на паліграфічным РУП «Чырвоная звязда»
220073, г. Мінск, Першы загарадны завулак, 3. Заказ №1792 Нумар падпісаны ў друк 4/12/2001 (15:00) Наклад – 9.090